

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI ve ÖĞRETİM YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

DÖNEM PROJE ÇALIŞMASI

**TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ ADAYLIĞI
SÜRECİNDE
SEKİZİNCİ, DOKUZUNCU VE ONUNCU
KALKINMA PLANLARINDA
MESLEKİ EĞİTİMİN İNCELENMESİ**

SELGÜL ÜNLÜESER

18731057

Proje Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Bünyamin BAVLI

İSTANBUL-2019

Öz

Refah ve çağdaş standartlarda bir yaşam sürdürmek ya da bu yaşamı elde etmek isteyen uluslar nitelikli insan gücü sıralamasında ön sıralarda olmak zorundadır. Küreselleşen dünyada meslek tanımları giderek değişmektedir. Hızlı gelişen teknolojiyi öğrenme ve takip etme, bilimsel düşünme, iyi iletişim, araştırma becerileri gelişmiş, problem çözmeye dayalı vb. çok yönlü yeteneklerin gerektirdiği meslekler geçerlilik kazanmıştır. Sözü edilen değişimleri takip etmek, ülkemizde ancak eğitimin sisteminin sürekli yenilenmesi ve çağı yakalaması ile mümkündür.

Ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak, sahip olduğumuz genç nüfusu küresel rekabette avantaja çevirmek, ekonomimizi refah toplumlar düzeyine çıkarmak, eğitim ve istihdamın ortaklaşa yol aldığı mesleki ve teknik eğitimin en önemli sorunudur.

Ülkemizde de çağa ve gelişmelere en iyi şekilde uyum sağlayabilmek adına belirli dönemleri kapsayan Kalkınma Planları hazırlanmıştır. Her Kalkınma Planı içinde toplumsal yaşama yön verebilecek değerlendirmeler ve çözüm önerileri bulunmaktadır. Türkiye'nin kalkınmasını yönlendirecek sayısal hedefler beş yıllık plan dönemi çerçevesinde çözümlenmektedir. İstihdam edilecek insan gücünün gerekli üretimi yapabilmesi için meslekî seviye ve vasıfları belirlenir. Beş Yıllık Plan dönemindeki insan gücü ihtiyacı tespit edilir. Kalkınma planlarının amaçlarından birisi de eğitimin planlanmasıdır. Türkiye’de tüm kalkınma planlarında eğitime yer verildiği görülmektedir. 1963 yılından günümüze kadar on bir adet Kalkınma Planı hazırlanmıştır ve 11. Plan bu projenin yazım aşamasında yayımlanmış olup proje kapsamına dâhil edilmemiştir.

Bu araştırmada Türkiye’nin Avrupa Birliği Adaylığı Sürecinde Sekizinci, Dokuzuncu ve Onuncu Kalkınma Planlarında Mesleki Eğitimin İncelenmesi gerçekleştirilmiş ve mesleki eğitimin gelmiş olduğu nokta ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki ve Teknik Eğitim, Kalkınma Planları, Milli Eğitim Bakanlığı, eğitim

ABSTRACT

ANALYSING OF THE EIGHTH, NINTH AND TENTH DEVELOPMENT PLANS ON VOCATIONAL EDUCATION IN THE PROCESS OF TURKEY'S CANDIDACY FOR THE EUROPEAN UNION

Nations which desire to proceed to live in or obtain a modern life, requires to be on top of the qualified work force list. In the globalizing world, the definitions of occupations are gradually changing. Professions that requires following technological innovations, scientific thinking, having advanced communication and researching skills, multitasking and various skills including problem solving are valid nowadays. Following those changes can only be possible with renovations in education system and catching the era.

In the process of providing economical and social development: taking advantage of current young population on global competitions and scaling up our economical situation to welfare societies level are the most important problems of vocational and technical training that education and employment advancing jointly.

In our country, development plans have been made so as to catch the era and assort with the development in the best way possible. Every development plan that has been made contains assesments that can adress communal living and solution offers. Numerical goals which lead Turkey's development are analysed in a five-year period. Labor force is also analysed in accordance with their skills

and vocational level to provide production reequirements. Labor forces that need a five year period are checked as well.

One of the major goals of the development plan is to plan the education system. Every development plan in Turkey has given education a seat. Eleven different development plan have been prepared since 1963 and the 11th plan hasn't been counted in by reason of the preparation process has yet to be completed.

In this study, researching on 8th, 9th and 10th development plan in European Union Candidancy process and current progress of vocational education has been discussed.

Key words: Development plan, technical and vocational education, manpower, education

İçindekiler

Öz	ii
ABSTRACT	iii
KISALTMALAR	v
1. GİRİŞ	1
1.1.Mesleki Eğitim Kavramı	2
1.2. Mesleki Eğitimin Amacı.....	3
1.3. Mesleki Eğitimin Önemi	5
1.4. Cumhuriyetten Günümüze Mesleki Eğitim.....	6
1.5. Mesleki Ve Teknik Eğitimin Gelişimi	7
1.6. Mesleki Ve Teknik Eğitimde Mevcut Durum	9
1.7. Meslekî Ve Teknik Eğitimin Öncelikleri	14
1.8.Mevzuat Düzenlemeleri.....	16
1.9.Kalkınma Planları	18
1.9. 1. Sekizinci Kalkınma Planı (2001-2005).....	18
1.9.2. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013).....	22
1.9.3. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018).....	25
2. YÖNTEM	32
2.1 Araştırmanın Önemi	32
2.2. Araştırmanın Temel Kaynakları	33
2.3. Araştırmanın Varsayımları	33
2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	34
3. BULGULAR.....	35
3.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Teşvik Edilmesi	35
3.2. Mesleki ve Teknik Eğitim - İstihdam İlişkisi	36
3.3. Mesleki Yeterlilikler.....	37
4- SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	40
KAYNAKÇA.....	46

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AR-GE	: Araştırma ve Geliştirme
AYÇ	: Avrupa Yeterlilik Çerçevesi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
FATİH	: Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
ISO	: Uluslar arası Standartlar Teşkilatı
İşKUR	: İş ve İşçi Bulma Kurumu
KOBİ	: Kùçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	: Kùçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
METARGEM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi
MTE	: Mesleki ve Teknik Eğitim
MTEGM	: Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
MTOYK	: Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Yönetim Kurulu
MYK	: Mesleki Yeterlilik Kurumu
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
SGB	: Strateji Geliştirme Başkanlığı (MEB)
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü

ÖNSÖZ

Dünyada eğitim sistemleri hızla değişmektedir. Artık bilgiye ulaşabilme, bilgiyi kullanabilme, bilgiyi üretim haline getirebilme, patent ve fayda sağlayabilme alanlarına göre düzenleniyor.

Ülkemizin her bakımdan kalkınmasında ve zenginleşmesinde, işsizliğin önlenmesinde, küresel ölçekte rekabette başarı sağlanabilmesinde yegâne yol nitelikli mesleki ve teknik eğitimden geçmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimin yüzü hem okul, hem iş yani tüm hayata dönük olduğu için bireylerin bütün yaşamının tamamlayıcı bir parçasıdır.

Sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün mesleki ve teknik eğitim yolu ile yetiştirilmesi, bu amaçla sektörle ve işgücü piyasası ile etkili işbirliği yapılarak eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi tarih boyunca ülkemizin temel öncelikleri arasında yer almıştır.

Türkiye'nin 2023 Eğitim Vizyonu hem Türkiye açısından hem de Avrupa Birliği (AB) açısından çok hayati bir önem taşıdığı görülmektedir. AB, Türkiye'nin kendi eğitim sisteminde gerçekleştirmekte olduğu reformu takip etmekte ve genç nüfusumuzun yaşam boyu eğitime daha fazla hizmet veren, daha kapsamlı bir sistemle yetiştiğini farkına varmışlardır. Bütün bu reformların AB stratejileriyle de uyumlu olduğu gözlenmektedir.

2023 Eğitim Vizyonunda yer alan ilkeler, büyük ölçüde AB stratejileri çerçevesinde hazırlanmakta ve ortak hedeflere hizmet edeceği planlanmaktadır. Bütün ilkelere eğitim kalitesinin artırılması ve eğitimin diğer boyutlarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır. 2023 Eğitim Vizyonu aynı zamanda bize AB ile iş birliği yapılacak alanlarda bir hat, yörünge sunmuş olmaktadır.

Ekonomilerin küreselleşmesi ile birlikte işgücünün hareketliliği ön plana çıkmıştır. Mesleki ve teknik eğitimin uluslararası standartlar ve kriterler çerçevesinde planlanması ve uygulanması hareketliliğe önemli katkı sağlayacaktır. Hareketliliği destekleyen diğer önemli unsur olarak işgücünün yabancı dil becerisine sahip olması da öncelikli konular arasındadır. Türkiye'nin AB süreci içerisinde mesleki ve teknik eğitimin küresel bir ağ çerçevesinde geliştirilmesi ve AB topluluğu içinde yer alması gerekmektedir.

Bu amaçla bu araştırmada son üç döneme ait kalkınma planlarında (Sekizinci, Dokuzuncu ve Onuncu) mesleki ve teknik eğitime yönelik ne tür konuların ve kararların ele alındığı ve uygulama da ne kadar ilerlendiğı ele alınmıştır.

1. GİRİŞ

Mesleki ve teknik eğitim tüm ülkelerin kendi ekonomik büyüme hedeflerine göre büyük önem verdikleri ve genel liselere göre bu bağlamda beklentilerin büyük olduğu bir eğitim türüdür.

Ülkelerin ekonomik kalkınmasında ve gençlerinin istihdamının sağlanmasındaki rolü nedeniyle mesleki eğitim küresel ölçekte sıcak tartışmaların yapıldığı bir alandır. Türkiye'nin planlı kalkınma anlayışını benimsediği 1963 yılından itibaren, hazırlanan hemen tüm kalkınma planlarında mesleki eğitimin önemi sürekli vurgulanmış ve güçlendirilmesine büyük önem verilmiştir (T.C.Strateji ve Bütçe Başkanlığı 1963, 1967, 1979, 1989, 1996, 2001, 2007, 07.10.2019).

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) mesleki eğitimi güçlendirmek ve kapasitesini artırmak için çok sayıda projeyi uygulamaya geçirmiştir. Özellikle 2000'li yıllarda Türkiye'de mesleki eğitimin Avrupa Birliği (AB) ile uyumlaştırılması çalışmaları yoğunlaşmış, sadece mesleki ortaöğretimde değil, aynı zamanda yükseköğretimde de mesleki eğitimin modernizasyonu ve AB ile uyumlaştırılması bağlamında çok sayıda çalışma gerçekleştirilmiştir (Günay & Özer, 2014; Özer, Çavuşoğlu & Gür, 2011).

Mesleki eğitimin doğası gereği uygulama becerileri eğitimin odağını oluşturduğu için mesleki eğitimde iş yeri eğitimi özendirme, iş yeri eğitiminde öğrencilerin iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigortalanması ve asgari ücretin belirli oranında öğrencilere ücret ödenebilmesine imkân tanıyan yasal düzenlemeler yapılmış ve başarılı bir şekilde uygulanmaktadır (Günay & Özer, 2016; MEB, 2018).

Mesleki eğitim ülkelerin sanayileşme ve ekonomik kalkınmasında büyük öneme sahip olduğu için hem hükümetler hem de iş dünyasının sürekli gündeminde olmuş, dolayısıyla eğitimde tartışılan konularda ağırlığını sürekli korumuştur.

Mesleki eğitimden beklentilerin yüksek olduğu dikkate alındığında, mesleki eğitime ilişkin sorunların yeniden tespit edilmesinden ziyade, her bir kronik veya kronikleşen sorun için geliştirilen çözümlerin hızla uygulanmasına ihtiyaç söz konusudur. Bu nedenle bu çalışmada mesleki ortaöğretime güçlendirmek için MEB tarafından açıklanan 2023 Eğitim Vizyonunun öngördüğü mesleki ve teknik eğitimde yeni yol haritası çerçevesinde farklı alanlarda atılan adımlara kısaca değinilmiştir. Bu atılan adımlar sektörün taleplerine duyarlı, ülkenin önceliklerine göre kendisini sürekli güncelleyen dinamik bir mesleki eğitim inşası öngörmektedir.

1.1. Mesleki Eğitim Kavramı

Eğitim, toplumsal bir süreç olarak bilinmekte ve toplumsal yaşamın ekonomik boyutunda önemi bir yeri olduğuna göre, eğitim sürecinin ekonomik amaçlarının da bulunması kaçınılmaz bir olgudur. Eğitimin ekonomik amaçlara dönük en çok görülebilen yönü, işgücü verimliliği artışına olan etkisidir. Eğitim bu yöndeki bir etki ile üretim sistemine, toplumsal ve ekonomik anlamda da kalkınmaya katkıda bulunmaktadır.

Eğitimin üretime dönük boyutu daha çok mesleki eğitime yetiştirme kavramları ile ifade edilmektedir. Mesleki eğitim kısmen genel eğitim, kısmen de yetiştirmeden oluşmakta genel eğitim ise insan toplumu ve kültürü anlama kapasitesini geliştiren bir süreç olarak ele alınmaktadır.

Ferdin iş hayatındaki belirli bir meslek alanında üretici olarak herhangi bir statü ile yer alabilmesi için gerekli asgari yeterliliğe ve genel meslek kültürüne sahip olmasını mümkün kılan eğitime mesleki eğitim denir. Teknik eğitim ise: ileri seviyede fen ve matematik bilgisi ile tatbiki kabiliyetler kazanmış mühendislik, tarım, sağlık, ticaret, beslenme vs. gibi her alanda yer alabilecek insanı yetiştiren eğitimidir.(Ünsür, A.1998, s:23)

Mesleki ve teknik eğitim; bilim ve teknolojiye paralel olarak, bireylere iş hayatındaki belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri, davranışlar kazandıran ve bireylerin yeteneklerini geliştiren eğitim sürecidir. Milli Eğitim Temel Kanunun 3. maddesine göre mesleki ve teknik eğitim; ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır. (METARGEM, 05.10.2019)

Mesleki ve Teknik eğitim, bilgi, beceri ve tutum kazandırma yoluyla bireyi, bir ya da daha fazla kategoride ele alınabilecek mesleklere hazırlayan ve yöneltten bir eğitim türü olarak bilinmekte ve uygulanmaktadır. Mesleğe ilişkin olarak ayırım yapmayı sağlayan temel dayanak ise, bilgi, beceri ve tutumlarda uzmanlaşma ve

farklılaşma yaratmaktır. Mesleki ve teknik eğitim genel eğitimin bir parçası olarak düşünülebileceği gibi, mesleki eğitimde de genel eğitimden yararlanılması gerekmektedir. Bu şekilde ortaya çıkan mesleki olanla arasındaki ayrışmanın zaman içinde değişmesi durumu, mesleki eğitime de yansıtmakta ve mesleki eğitimin içeriği, yapılanması, genel eğitimle ilişkisini de sürekli gözden geçirmeyi zorunlu hale getirmiştir.

1.2. Mesleki Eğitimin Amacı

Mesleki ve Teknik Eğitim genel müdürlüğü hazırladığı strateji belgesi ve eylem planında sorumluluk alanına giren mesleki ve teknik eğitimin tanımını ve amacını şu şekilde belirtmiştir: “Toplumsal hayatın her alanında ihtiyaç duyulan mesleklerde istihdam edilecek nitelikli insan gücü yetiştirilmesi amacıyla gerekli bilgi, beceri ve yetkinliklerin sistemli olarak verildiği eğitim türüdür. Bu doğrultuda meslekî ve teknik eğitim, ekonominin hedefleri ve iş dünyasının talepleri doğrultusunda bireylere bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazandırmalıdır.”

Mesleki ve teknik ortaöğretim; genel ortaöğretimin amaçlarının yanı sıra, iş ve meslek alanlarına insan gücü yetiştirmek ve yükseköğretime hazırlamak gibi üç temel işleve sahiptir (Altın ve Diğerleri, 2007,s:289).

Meslekî ve teknik eğitim sosyal ve ekonomik sektörler ile iş birliği içinde ulusal ve uluslararası meslekî yeterliliğe, meslek ahlakına ve meslekî değerlere sahip, yenilikçi, girişimci, üretken, ekonomiye değer katan yetkin ehil iş gücü yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Meslekî ve teknik eğitim ile bireylerin ilgi, yetenek ve mizaçları doğrultusunda uygun öğrenme fırsatlarının sunulduğu, iş ve meslek ahlakını merkeze alan yenilikçi, istihdama hazırlayan, iktisadi ve sosyal sektörlerin ihtiyaçlarına göre geliştirilen ve paydaşlarla iş birliği içinde sürekli yenilenen bir meslekî ve teknik eğitim sistemi oluşturulması amaçlanmaktadır. Ülkelerin iktisadi ve sosyal kalkınmasında önemli rol oynayan meslekî ve teknik eğitimde, bireylere ilgi, yetenek ve mizaçları doğrultusunda mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, tutum, tavır ve meslek ahlakını kazandırmak son derece stratejiktir. Meslekî ve teknik eğitimde sektörün iş

gücü ihtiyacına cevap verebilecek niteliğe sahip, gelişen teknolojiye uyum sağlayabilen, paydaşların planlama ve karar alma süreçlerine etkin katıldığı bir yapının kurulması amaçlanmaktadır.

Genel olarak bir ülkenin gelişimini etkileyen ana öğeler doğal kaynaklar ve insan gücüdür. Bunların sonucu da üretim olarak ortaya çıkmaktadır. Bu iki öğeden gereği gibi yararlanarak yüksek düzeyde üretim sağlamak bir ülkenin gelişmesi için temeldir. Bu da ancak eğitimle olanaklıdır.

Gerçekten de doğal kaynaklardan en iyi şekilde yararlanma, insan gücünün bu konuda yetiştirilmesine bağlıdır. Bu da iyi planlanmış bir eğitimi gerektirir. Eğitimi niteliksiz ve düşük düzeyde olan bir ülke, zengin doğal kaynaklara sahip olsa da gelişmesi olanaksızdır. Bu durum insan öğesinin ve onun eğitilme biçiminin ne kadar önemli olduğunu açıkça göstermektedir.

Temel mesleki eğitim iş hayatının talebi ile uyumlu olarak bir meslek alanında işe giriş için gerekli asgari mesleki davranışları kazandırmayı amaçlar. Temel mesleki eğitimde derinlik değil, mesleki genişlik esastır. Mesleki derinlik bireyin bir dalda uzmanlaşmasını ifade etmektedir. Mesleki uzmanlık eğitimi, çağdaş mesleki eğitim sistemlerinde ileri meslek eğitiminin işlevi olarak kabul edilmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim, toplumsal ve bireysel hedeflere yönelik, belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve uygulama yeteneklerinin kazandırılarak, bireyi toplumun talepleri ve hedefleri doğrultusunda yetiştirmektir.

Görüldüğü gibi çağdaş anlamda mesleki ve teknik eğitimin süreçlerinin sahip olması gereken temel nitelikler, uygulama, ekonomiklik, gelişmelere sürekli uyum, geniş bir meslekler dünyasını kapsama, topluma dönük olma, gerçek mesleki yaşantı ortamı sağlama, olumlu sonuca ulaşınca kadar devamlılık, uygulama yönünden gereksinime, zamana ve ihtiyacın şekline bağlı olma, istem-sunu dengesini sağlama, kesin hedeflere yönelik olma ve hayata hazırlayıcılık gibi kendine özgü nitelikleri vardır. (Doğan, H. 1996)

1.3. Mesleki Eğitimin Önemi

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki baş döndürücü gelişmelerin etkisi bütün sektörlerde ve hayatın her alanında hissedilmekle birlikte değişimin en çok etkilediği alanların başında eğitim gelmektedir. Hızla değişen bilgi, teknoloji, üretim yöntemleri ile iş hayatındaki gelişmelere paralel olarak dinamik bir yapı sergileyen mesleki ve teknik eğitimin önemi tüm dünyada giderek artmaktadır. Bu dinamik yapı; sürekli kendini yenileyen bir eğitim sistemini, teknolojik altyapı yatırımlarının güçlendirilmesini, dünyadaki gelişmelerin yakından takip edilmesini ve özel sektörle yakın bir iş birliğini gerekli kılmaktadır.

Ülkeler arası ve iç piyasalarda kıyasıya bir rekabet mevcuttur. Bu mücadeleli ortamda ayakta kalabilmek için daha seri ve daha kaliteli üretime ihtiyaç duyulmaktadır. Yeni teknolojiler üretmek ve mevcut teknolojileri en üst seviyede kullanabilmek için emeğin vasfının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu ise mesleki eğitimle mümkündür. Ucuz, vasıfsız işgücü ile düşük maliyetle üretim yaparak ayakta kalabilmenin döneminin artık gerilerde kalmış olduğu görülmektedir.

Çağımızda mesleki ve teknik eğitimi yerel, ulusal ve uluslararası iş piyasalarının beklentilerine uygun yapılandırarak, genç nüfusumuza gerekli bilgi, beceri ve yetkinliği kazandırmanın önemi büyüktür.

Bir ülke ekonomisinin uluslararası piyasalarda sahip olduğu konum, sunduğu ürün ve hizmetlerin niteliğiyle doğrudan ilişkilidir. Ürün ve hizmetlerin niteliği ise, üretimden pazarlamaya kadar görev alan personelin eğitim ve kalifiye eleman olmaları ile yakından bağlantılıdır. Bu da iş piyasaları ile mesleki eğitim arasındaki doğrudan ve zorunlu ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Gelişen teknolojiye bağlı olarak meslek alanlarındaki çeşitliliğin artması ve mevcut mesleklerdeki nitelik ve niceliğin değişimine ayak uydurabilme meslek öncesi eğitimin önemini artırmıştır. Mesleki ve teknik eğitim, bireylere bu değişime ayak uydurmalarını sağlayacak önemli kurumlar olarak ortaya çıkmaktadır. Teknolojiyle birlikte bilginin sürekli artması, çok bilgi edinmek yerine, bilgi üretimini ve işlevsel bilgiyi öğrenmenin önemini artırmıştır. Bilgi patlamasıyla birlikte bazı meslekler ömrünü tamamlamış ve yeni meslekler ortaya çıkmıştır.

Burada önemli olan, bireylerin artan bilgiyle birlikte mesleki yaşamlarındaki yeniliklere uyumlarını kolaylaştıracak gerekli bilgi, beceri ve tutum kazandıracak bir eğitim almaları sağlanmasıdır. Ulusal ve evrensel düzeyde meydana gelen değişiklikler mesleki ve teknik eğitimi de etkilemektedir. Değişimin meydana getirdiği sonuçlar bir bakıma gereksinimlerin ortaya çıkışının bir göstergesi durumundadır. Özellikle geri kalmış ve gelişmekte olan birçok ülkede işsizlik sorunu bunlar arasında yer almaktadır. Hızlı nüfus artışı buna karşın sanayileşmede geri kalınması toplumlardaki işsizliği artırmaktadır. Bu işsizlerin büyük bir kısmının da vasıfsız olması üretken iş gücü oranının azlığına neden olmakta ve birçok sosyal problemi beraberinde getirmektedir. Bu noktada eğitim kurumlarına büyük görev düşmektedir. Eğitim kurumları işsizlik problemlerine gerekli hassasiyeti göstererek niteliksiz ve üretime katkıda bulunmayan nüfus oluşumuna engel olabilmelidir. Burada mesleki ve teknik eğitim nitelikli insan gücü yetiştirerek hem istihdam sorununa hem de sektörler arasındaki dengenin sağlanmasına katkıda bulunabilecektir. (MEB Dergisi, 2002)

1.4. Cumhuriyetten Günümüze Mesleki Eğitim

Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim en önemli konulardan biri olarak ele alınmakla beraber, savaşlar ve çeşitli ekonomik sorunlar nedeniyle mesleki ve teknik eğitim sadece ekonomik kalkınma planlarına paralel olarak hazırlayıcı nitelikte inceleme ve geliştirme konusu olarak ele alınmıştır.

1923 yılında eğitim sorunlarını görüşmek üzere toplanan bilim komisyonunun programında mesleki ve teknik eğitime de değinilmektedir.

Bu yıllarda eğitim politika ve ilkelerini bir sisteme bağlamak üzere yabancı uzmanlar yurda davet edilmiştir. Bunlar arasında John Dewey (1924), Kühne (1925), Ömer Buyse (1926), Junk ve bir Amerikan heyeti (1930) yer almaktadır. (Binici, H. 2004)

Cumhuriyetle birlikte mesleki ve teknik eğitim, okula dayalı yeni bir yapıda ele alınmıştır. 1926 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bu okullarla ilgili görev üstlenmiştir. 1935 yılından itibaren 2765 sayılı Kanun ile okulların masrafları

tamamıyla devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. Bakanlık merkez teşkilatında 1933 yılında Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, 1941 yılında ise Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. Böylece mesleki ve teknik öğretim hizmet ve destek birimleri oluşturulmuştur. (Yörük ve Diğerleri, 2002: 301).

1941 yılında Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı bünyesinde Erkek Teknik Öğretim Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Müdürlüğü, Ticaret Öğretimi Müdürlüğü olarak yer almıştır (MTEGM, 04.10.2019).

Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı, 1960 yılında Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret Öğretimi Genel Müdürlüğü olarak yeniden teşkilatlandırılmıştır (MTEGM, 04.10.2019).

1.5. Mesleki Ve Teknik Eğitimin Gelişimi

1973 yılına kadar genel eğitim veren ortaöğretim okulları yükseköğretime hazırlama işlevini üstlenmişken, mesleki ve teknik okullar doğrudan mesleğe hazırlama işlevini üstlenmişlerdir. 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile mesleki ve teknik okullara da lise statüsü kazandırılmıştır. Böylece, tüm ortaöğretim okulları mezunları, yükseköğretime geçiş hakkını elde etmişlerdir (Altın ve Diğerleri, 2007).

1982 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü ve Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'nün isimleri Erkek Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir. 1983 yılında Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun Hükmündeki Kararnameyle bu birimlerin isimleri yeniden Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü ve Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir (MTEGM, 13.10.2019).

1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunuyla mesleki ve teknik okul öğrencilerinin işyerlerinde uygulama yapmaları (İşletmelerde Meslek Eğitimi) sağlanmıştır. Ayrıca, mesleki ve teknik eğitim programlarının uygulandığı her tür ve derecedeki örgün, yaygın ve çıraklık eğitimi, mesleki ve teknik eğitim okul

ve kurumları ile işletmelerde yapılacak mesleki eğitimin; planlanması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi konularında kararlar almak ve Bakanlığa görüş bildirmek üzere, Bakanlıkta Mesleki Eğitim Kurulu, illerde de İl Mesleki Eğitim Kurulları oluşturulmuştur (Altın ve Diğerleri, 2007).

1997–98 öğretim yılına kadar ortaöğretim; birinci kademe (ortaokullar) ve ikinci kademe (liseler) olmak üzere iki kademedен oluşuyordu. 1997’de çıkarılan 4306 sayılı yasa ile zorunlu eğitim süresinin 5 yıldan 8 yıla uzatılması sonucu, ortaöğretimin birinci kademesi de (ortaokullar) ilköğretim bünyesine alınmıştır. Bu düzenlemeyle, aynı zamanda mesleki ortaokul uygulamasına da son verilmiştir (Altın ve Diğerleri, 2007).

2011 yılında yayımlanan 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Millî Eğitim Bakanlığında meslekî ve teknik eğitimin yürütülmesinden sorumlu altı ayrı birim, Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü adı altında birleştirilmiştir. Yaygın meslekî eğitim ile açık öğretim kurumları da Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde toplanmıştır (MTEGM,13.10.2019).

AB’ye üyelik sürecinde mesleki eğitim ve öğretim alanında yeni kurumsal yapılar oluşturulması uygun görülmüştür. İlk olarak 2002 yılında Topluluk programlarının ülke içinde tanıtılması, koordinasyonu, yürütülmesi ve programlardan faydalandırılacak projelerin yurtiçinde değerlendirilmesi için Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde Ulusal Ajans görevini yerine getirmek üzere Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi kurulmuştur. Bu dairenin görevleri şöyledir;

◆ AB Programlarının Türkiye'deki ilgili tüm yararlanıcılara tanıtılması ve bu amaçla gerekli insan gücünün, bilginin, fiziki ve hukuki alt yapının oluşturulması ve geliştirilmesi,

◆ Programlara ilişkin belgelerin Türkçeye çevrilmesi, katılım şartları, başvuru ve seçilebilirlik ile ilgili konularda bilgi sağlanması, başvuru işlemlerinin desteklenmesi, organize edilmesi ve kayıt altına alınması,

◆ Çeşitli alanlarda küçük çaplı pilot uygulamaların gerçekleştirilmesi, yapılacak projeler kapsamında proje önerilerini hazırlama konusunda başvuru sahiplerine ve finanse edilmek üzere seçilen proje önerilerinin uygulanması

konusunda katılımcılara tavsiyede bulunulması ve gerekli olduğu takdirde bunların eğitilmesi,

◆ Proje teklifleri ve diğer başvuruların kabul öncesi değerlendirilmesi ve görüş oluşturulması, proje seçimi aşamasında ulusal karar organına ve AB Komisyonu'na destek verilmesi sorumlulukları bulunmaktadır.

Kurumsal yapıda yapılan diğer bir yenilik ise Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun oluşturulmasıdır. Bu kurum, ulusal meslek standartlarını (bir mesleğin başarılı olarak yürütülmesi için Kurum tarafından belirlenen bilgi, beceri, tavır ve tutumların ne olduğu gösteren asgari normlar) ve eğitim standartlarını (ulusal meslek standartlarına dayalı olarak Kurum tarafından geliştirilen bilgi, beceri ve davranışları içeren standartlar) belirlemektedir. Meslek standartlarının belirlenmesinin mal, hizmet, sermaye ve işgücünün serbest dolaşımını benimseyen AB içerisinde işgücü ve hizmetlerinin serbest dolaşımının önündeki engellerin kaldırılmasında ve diploma ile belgelendirme sisteminin AB'ye üye ülkeler tarafından tanınmasında önemli rol üstlendiği belirtilmektedir. Meslek standartlarını temel alan mesleki yeterlilikler geliştirilmekte ve bunların uygulanması, denetimi, ölçümü ve değerlendirilmesi yapılmaktadır. Kuruma verilen diğer bir görev ise akreditasyondur.

Kurum bu terimi, yetkili bir kuruluşun, belli işleri yapan bir kuruluşa ya da kişinin yeterliliğine resmi tanınırlık verilmesi işlemi olarak tanımlamıştır. Belgelendirme işlemlerinin ise uluslararası tanınabilirlik, belgelendirmede etik ve kurallara uygunluk ve güvenilirlik açısından gerekli olduğu belirtilmiştir. Bu görevleri ile Kurum, yürütülen eğitim programlarının mesleki yeterlilikler açısından uygunluğunu tespit etmeyi amaç olarak göstermektedir.

1.6. Mesleki Ve Teknik Eğitimde Mevcut Durum

Ülkemizin her bakımdan kalkınmasında ve zenginleşmesinde, işsizliğin önlenmesinde, sosyal barışın ve adaletin tesis edilmesinde, küresel ölçekte rekabette mal ve hizmet üreten sektörlerin çok büyük katkıları bulunmaktadır.

Bu katkıları en üst seviyeye çıkarmak için sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün mesleki ve teknik eğitim yolu ile yetiştirilmesi, bu amaçla kamu ve özel kurum ve kuruluşlarla, sektörle ve işgücü piyasası aktörleri ile etkili iş birliği yapılarak eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi ülkemizin ve Millî Eğitim Bakanlığının temel öncelikleri arasında bulunmaktadır.

Ülkemizde 2023 vizyonuna uygun sürdürülebilir ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak amacıyla Millî Eğitim Bakanlığının 2016/21 sayılı Genelgesi doğrultusunda, mesleki ve teknik eğitim alanında yapılacak çalışmalarda sektör, ilgili meslek kuruluşları ve yerel yönetimlerin desteğini alarak, katılımcılık ve şeffaflık ilkeleri çerçevesinde daha nitelikli bir mesleki ve teknik eğitimi gerçekleştirmek amacıyla her ilçede; il/ilçe millî eğitim müdürlüklerinin ilgili yöneticilerinin, mesleki ve teknik ortaöğretim okul/kurum müdürlerinin, sektör ve meslek kuruluşu temsilcilerinin, belediye ve ilgili diğer kamu ve özel kurum ve kuruluş temsilcilerinin üye olarak yer aldığı “Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Yönetim Kurulu (MTOYK)” oluşturulmuştur.

MTOYK; Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının eğitim ortamlarının nitelikli bir mesleki ve teknik eğitim yapılabilecek şekilde iyileştirmek, atölye ve laboratuvar ihtiyaçları ile eğitim araç-gereci, makine-teçhizat ve diğer donatım malzemesi ihtiyaçlarının karşılanmasında sektörün ve yerel yönetimlerin katkısını sağlamak, Mesleki ve teknik eğitim öğrencilerinin sosyal, bilimsel, kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikleri ile mesleki ve teknik eğitim alanında yarışmalar düzenlemek, yerel ve bölgesel ihtiyaçlar doğrultusunda mesleki ve teknik eğitimde kalite ve verimliliği artırmaya yönelik projeler- protokoller hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlamak üzere çalışmalar yapmaktadır.

AB Topluluk Programlarına katılımında sorumluluk üstlenecek Ulusal Ajans ve bir mesleğin başarılı olarak yürütülmesi için gerekli standartları belirleyen Mesleki Yeterlilik Kurumu oluşturulmuştur.

Türkiye’de ortaöğretim seviyesinde mesleki ve teknik eğitim Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ve mesleki eğitim merkezlerinde verilmektedir.

Mesleki eğitim alan toplam öğrenci sayısında göreceli bir düşüş olduğu dikkati çekmektedir. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerine yeni kayıt yaptıran

öğrenci sayısındaki düşüş, ortaöğretime geçiş sistemindeki bazı değişikliklerden kaynaklanmaktadır. 2014-2015 yılında ilk defa uygulanan Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş sistemi sonucunda, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerine kayıt yapan öğrenci sayısında büyük bir artış olmuştur. Ancak sonraki yıllarda başta Anadolu Liseleri olmak üzere diğer okul türlerindeki kontenjanlar artırıldıkça, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerine yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısında düşüş olmuştur.(EARGED, 10.11.2019)

2018-2019 eğitim-öğretim yılı itibarıyla mesleki ve teknik Anadolu liselerinde 54 alanda ve bu alanların altında yer alan 199 dalda eğitim verilmektedir.

2023 Eğitim Vizyonu’ndan hareketle geliştirilen yeni yol haritası çerçevesinde belirlenen yedi ana hedefler şöyledir;

- ✓ Mesleki eğitim programlarını güncellemek;
- ✓ Mesleki eğitimde uygulama kapasitesini artırmak;
- ✓ Mesleki eğitimin kalitesine yönelik izleme ve iyileştirme yapmak;
- ✓ Mesleki eğitim verilen tüm alanlarda sektörle iş birliklerini güçlendirmek;
- ✓ Mesleki eğitimde sektörün talepleri doğrultusunda yeni alanlarda eğitim seçeneği sunmak;
- ✓ Mesleki eğitim yoluyla sosyal entegrasyon ve kamu diplomasisine katkı sağlamak ve
- ✓ Mesleki eğitim mezunlarının mezun oldukları alanlarda çalışmalarını teşvik etmek.

Yeni yol haritası kapsamında 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren aşağıda belirtilen maddeler doğrultusunda çalışmalar uygulamaya başlanmış ve gelişim gerçekleşmiştir.

- Döner Sermaye Kapsamında Üretim Kapasitesinin Artırılması
- Mesleki Eğitimin Ulusal Meslek Standartlarına Uyumlu Hale Getirilmesi

- Mesleki ve Teknik Eğitimin Programlarını Güncellenmesi
- Atölye ve Laboratuvarların Güncellenmesi
- Derslerde Uygulamaya Ağırlık Verilmesi
- Mesleki ve Teknik Eğitimde Uygulama Kapasitesinin artırılması
- Mesleki ve Teknik Eğitim Verilen Tüm Alanlarda Sektörle İş Birliğinin Güçlendirilmesi
- Kalite Güvence Sisteminin Kurulması
- Çerçeve Programlar ve kurumlar arası iş birliği protokolleri yapılması
- Mesleki ve Teknik Eğitim Mezunlarının Mezun Oldukları Alanlarda Çalışmalarının teşvik edilmesi

Aktif istihdam politikalarının en önemlilerinden biri, mesleki eğitim programlarıdır. Mesleki eğitim programları, işgücünün niteliğini artırmayı, çalışma hayatı içerisinde ihtiyaç duyulan nitelikte çalışanları yetiştirmeyi, böylelikle işgücü arzı ve talebinin birbiri ile örtüşmesini amaçlayan programlardır. Aynı zamanda mesleki eğitim programları ile bir işte çalışan kişilerin de niteliklerinin artırılması amaçlanır. Bunun dışında mesleki eğitim yoluyla kendi işini kurmak isteyen kişilere de meslek kazandırılır. Mesleki eğitim programlarının başarılı olabilmesi için, öncelikle ihtiyaç duyulan işgücüne yönelik detaylı bir araştırma ve analiz yapılmalıdır. Böylelikle işgücü açığı olan sektör ve mesleklerin belirlenmesi mümkün olur. Daha sonra ise bu işgücü açığının kapatılması ve ihtiyaç duyulan mesleklere yönelik personel yetiştirilmesi için mesleki eğitim kursları düzenlenir. Bu konuda en önemli görev kamu istihdam kurumlarının yerel birimlerine düşmektedir. Türkiye'nin tek kamu istihdam kurumu olan Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) Genel Müdürlüğü'nün her ilde il müdürlükleri bulunmaktadır. Çalışma ve İŞKUR İl Müdürlüğü olarak anılan il müdürlüklerinin en önemli görevlerinin başında işgücü piyasaları bilgi analizi ve mesleki eğitim kurslarının düzenlenmesi gelmektedir. İl Müdürlüklerinin yerelde durum analizi yapması ve eksik istihdam belirlemesi, daha sonra da eksikliklerin giderilmesi için eğitim programlarını oluşturması gerekmektedir. Elbette ki tüm bu uygulamaların İŞKUR Genel Müdürlüğü'nden bağımsız bir şekilde yapılması düşünülemez. İl Müdürlükleri gerek izin gerekse de finansman açısından Genel Müdürlüğün izin ve onayına tabi olarak görevlerini sürdürmektedir. (MTEGM, 03.11.2019)

Türkiye yıllardır Avrupa Birliği üyeliğine aday durumundadır. Avrupa Birliği, Türkiye açısından dış ilişkiler konusu olmaktan çıkmış, toplumsal yaşamın her alanını etkileyen bir unsur haline gelmiştir. Bu anlamda Türkiye, Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde, politik, hukuki ve ekonomik sistemini Birliğe uyumlaştırmak için önemli adımlar atmaktadır. Bunlardan özellikle ekonomik uyum, büyük oranda mesleki ve teknik eğitim sisteminin Avrupa Birliği ile bütünleşmesini gerekli kılmaktadır. Çünkü Avrupa Birliği ekonomisi bilim ve teknoloji tabanlı bir hale gelerek adeta bilgi ekonomisine dönüşmektedir. Bilgi ekonomisinin gerektirdiği nitelikli insan gücünü yetiştirmek ise, temelde mesleki ve teknik eğitim sisteminin görevidir. Dolayısıyla Türkiye'nin, Birliğe ekonomik olarak uyum sağlayabilmesi, her şeyden önce, başta Avrupa Birliği olmak üzere, küresel standartlarda, etkili ve verimli bir mesleki eğitim sistemine sahip olmasını gerektirir.

Türkiye, mevcut sosyo-ekonomik yapısını da dikkate alarak, Avrupa Birliği'nin olası bir üyesi olarak, Birliğin MTE sistemlerini çok iyi analiz etmeli ve AB standartlarına uygun bir MTE sistemine sahip olmanın yollarını aramalıdır. Bu gereklilik Türkiye'nin sadece AB'ye üye olabilmesi için değil, 21. yüzyılda gelişmiş toplumların saygın bir üyesi olabilmesi ve hatta varlığını sürdürebilmesi için önemli bir önkoşuldur. Çünkü başarılı bir MTE sistemine sahip olmak, toplumların geleceği bakımından kritik bir öneme sahiptir.

2023 hedefleri ile uyumlu bir sistem oluşturulması için meslekî ve teknik eğitime yönelik var olan toplumsal algıyı değiştirmeyi hedefleyen, öğrencilerin meslekî ilgi ve yeteneklerini tespit eden ve çocuklar ile ailelerini bu doğrultuda yönlendiren, akademik ders yoğunluğunun azaltıldığı, meslekî ders içeriklerinin güncellendiği, öğretmenlerin iş başında eğitim olanaklarının artırıldığı, ulusal ve uluslararası sektör ve kamu finansal kaynaklarının kullanımı yoluyla okulların alt yapı ve donanımının hızla değişen ve gelişen teknolojiyle uyumlu hale getirildiği, mezunlarına istihdamda öncelik sağlayan ve farklı ücret politikalarının uygulandığı, sektörün meslekî ve teknik eğitim süreçlerinde daha fazla yer aldığı, sektör liderleri ile iş birliği imkânlarının artırıldığı, ulusal ve uluslararası düzeyde sektörel iş birliği protokolleri ve iyi uygulama modeli olabilecek projelerin hayata geçirildiği, mezunlarının kendi alanlarında yükseköğretime geçişlerini sağlayacak bütünleşik bir yapının kurulması planlanmaktadır.

21. yüzyılda işgücünde aranan nitelikler, bugüne kadar işgücünde aranan niteliklerden oldukça farklılaşmıştır. Bu durum, teknolojiyi anlayan, uygulayabilen, verimli, kaliteli mal ve hizmet üretebilen işgücüne gereksinim olduğunu göstermektedir. Bilgi çağı, mal ve hizmet üreten işgücünde aranan beceri düzeyini ve sorumluluğu artırmıştır. Örneğin, işletmeler, ürettikleri çok çeşitli mal ve hizmetleri zamanında ve kaliteli bir biçimde teslim etme konusunda daha duyarlı çalışmaktadır. Mesleki eğitim, insan gücünü olumlu ve üretken biçimde kullanabilmek için piyasanın aradığı nitelikli ve becerili teknik elemanlar yetiştirmeyi amaçlar. Türkiye Ekonomisinin gelişmiş ülkelerle rekabet edebilmesi, mesleki ve teknik alanda iyi eğitim almış, teknolojiyi özümsemiş ve bunu bir yaşam tarzı olarak kabul etmiş insan gücünün varlığı ile olanaklıdır. Özellikle teknolojinin çok çabuk eskidiği ve yeni teknolojilerin ortaya çıktığı günümüzde bu konu daha da önem kazanmaktadır. Özellikle KOBİ'ler olmak üzere, Türkiye'de faaliyet gösteren işletmeler, küreselleşen piyasalarda rekabet edebilmek için iyi eğitilmiş, nitelikli ara insan gücüne çok fazla gereksinim duymaktadır. Nitelikli ara insan gücü sayısı ne kadar artarsa, Türkiye sanayisi de dünya ekonomisinde o kadar büyük paya sahip olabilir. Türkiye, Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde, politik, hukuki ve ekonomik sistemini Birliğe uyumlaştırmak için son yıllarda önemli adımlar atmaktadır. Özellikle ekonomik uyum bağlamında atılan adımlar, büyük oranda mesleki ve teknik eğitim sisteminin Avrupa Birliği ile bütünleşmesini gerekli kılmaktadır. Avrupa Birliği ekonomisi, bilim ve teknoloji tabanlı bir hale gelerek bilgi ekonomisine dönüşmektedir. Bilgi ekonomisinin gerektirdiği nitelikli insan gücünü yetiştirmek ise, temelde mesleki ve teknik eğitim sisteminin görevidir. Dolayısıyla Türkiye'nin, Birliğe ekonomik olarak uyum sağlayabilmesi, her şeyden önce, başta Avrupa Birliği olmak üzere, küresel standartlarda, etkili ve verimli bir mesleki eğitim sistemine sahip olmasını gerektirir. (EARGED, 10.11.2019)

1.7. Meslekî Ve Teknik Eğitimin Öncelikleri

- ✓ İhtiyaç doğrultusunda nitelikli iş gücü yetiştirmek,
- ✓ Meslekî ve teknik eğitimi katılımcı bir anlayışla yönetmek,

- ✓ Mezunların üretime katılacak şekilde yetişmesini sağlamak,
- ✓ Meslekî ve teknik eğitim sistemini sürekli geliştirmek ve kalitesini yükseltmek.
- ✓ İş piyasasının ihtiyaçlarına göre modüler öğretim programları hazırlamak,
- ✓ Ekonomide verimlilik ve rekabet gücünün artırılması için eğitimin sosyal ve sektörel entegrasyonunu sağlamak,
- ✓ Bireylere bir mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerilerin yanı sıra değişime uyum sağlaması için ihtiyaç duyulan yetkinlikleri kazandırmak,
- ✓ Dijitalleşme süreciyle birlikte belirli alanlarda bireylere bilgi ve iletişim teknolojilerinde temel yetkinliklerin yanı sıra üst düzey becerileri de kazandırmak,
- ✓ Öğrencileri millî kültürümüzün temeli olan ahilik anlayışıyla ve bu anlayışa özgü iş ahlakı değerleriyle yetiştirmek,
- ✓ Meslekî ve teknik eğitim ile insan odaklı kalkınmanın sağlanmasında etkin yer almak,
- ✓ Sektörün dijital dönüşümü çerçevesinde yeni iş alanlarının oluşturulması ve istihdamın artırılmasında rol oynayan girişimcilik anlayışının kazandırılması

Meslekî ve teknik eğitim, ihtiyaç duyan herkesin erişimine açık olmalı, bireylere ilgi ve yetenekleri doğrultusunda çağın şartlarına uygun yetkinlikleri kazandırmalı, bireylerin girişimcilik, ekip çalışması, karar verebilme, sorun çözebilme özelliklerini desteklemeli, ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığını ve hareketliliğini sağlamalı ve bireyleri değişen sosyal ve ekonomik koşullara uyum sağlayabilen dinamik bir yapıda yetiştirmeli ve geliştirmelidir.

Meslekî ve teknik eğitim mezunu erkeklerin 2017 yılında %82,2'si, 2018 yılında ise %82,3'ü iş gücüne katılım göstermiştir. Meslekî ve teknik eğitim mezunu kızların iş gücüne katılımı ise 2017 yılında %41,0, 2018 yılında %42,3 olarak hesaplanmıştır.(MTEGM, Türkiye'de Mesleki Eğitimin Görünümü Raporu, 07.10.2019)

1.8. Mevzuat Düzenlemeleri

“3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanununa Göre İşletmelerde Meslekî Eğitim Gören Öğrencilerin Ücretlerinin Bir Kısımının İşsizlik Sigortası Fonundan Karşılanmasına İlişkin Usul ve Esaslar” 10.02.2017 tarihinde imzalanmış, 2016-2017 eğitim öğretim yılının ikinci döneminden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir.

Daha önce yalnızca 3795 sayılı Kanunda belirtilen meslekî ve teknik eğitim okul türlerinden mezunlara teknisyen unvanı verilmekte iken 6764 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle tüm meslek lisesi mezunlarına teknisyen unvanı verilmesi sağlanmıştır.

MYK Meslekî Yeterlilik Belgesi zorunluluğu kapsamına alınan 117 mesleğe yönelik ulusal meslek standardı ve ulusal yeterlilik ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı meslekî ve teknik eğitim kurumlarınca verilen diplomaların ve 3308 sayılı meslekî eğitim kanunu kapsamında düzenlenen ustalık belgelerinin içerikleri incelenerek meslekî ve teknik ortaöğretim diplomaları ve ustalık belgelerine yönelik muafiyet tabloları hazırlanmıştır.

2560 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Çıraklık Sözleşmesi” 6764 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeler doğrultusunda “Millî Eğitim Bakanlığı İşletmelerde Mesleki Eğitim/Staj Sözleşmesi” olarak yeniden düzenlenmiş ve 14.07.2017 tarih ve 10767627 sayılı Makam Onayı ile yürürlüğe konulmuştur.

Meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarının 9. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin 10. sınıfta meslek alanlarına yeteneklerine göre yerleşmelerini yönlendirmek amacıyla Genel Yetenek ve Bilgi Testlerinin norm çalışması İŞKUR ve Hacettepe Üniversitesi iş birliğiyle gerçekleştirilmektedir.

Meslekî ve teknik eğitimin kamuoyuna tanıtımı ile ilgili 2 kamu spotu filmi hazırlanmıştır. RTÜK tarafından da “kamu yararına yönelik spot film” olarak kabul edilerek ulusal ve yerel yayın organlarında ve Bakanlığımız web sayfasında yayımlanmıştır.

Mesleki ve teknik alanda ihtiyaç duyulan nitelikli meslek elemanlarının yetiştirilmesine yönelik olarak sektör ile kurum ve kuruluşlardan gelen talepler,

Endüstri 4.0 ve diğer teknolojik gelişmeler doğrultusunda; Bilişim Teknolojileri, Makine Teknolojisi ve Moda Tasarım Teknolojileri alanları güncellenmiştir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü ile MTEGM iş birliğinde İş Sağlığı ve Güvenliği konuları meslekî ve teknik ortaöğretim okullarında uygulanan tüm alan dal öğretim programlarına yansıtılmıştır.

Mezunlarımız e-Mezun web sitesi üzerinden mezun öğrenci ve işverenlerin doldurduğu anketler yardımıyla izlenmektedir (<http://emezun.meb.gov.tr>). Rapora göre; 2017 yılında mezun anketlerini son 10 yılda mezun olan 32.734 kişi, işveren anketlerini ise 8.379 işletme temsilcisi doldurmuştur. İşverenlerin %74,74'ü mezunlarımızın meslekî yeterliliklerinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

MTEGM 22-24 Şubat 2018 tarihleri arasında TSE-ISO-EN-9001:2015 Kalite Yönetim Sistemi Belgelendirme çalışmaları kapsamında denetlenmiş ve ISO-EN-9001:2015 Kalite Yönetim Belgesi almıştır.

İşletmelerde beceri eğitimi ve staj yaptırmakla yükümlü bulunan işletmeler tarafından öğrencilere ödenen asgari ücretin belirli bir kısmının işverenlere devlet katkısı olarak ödenmesi sağlanmıştır.

İşletmede beceri eğitimine devlet teşviki kapsamında ortama aylık 182.939 öğrenci için devlet desteği gönderilmiştir. Uygulamanın başladığı Şubat 2017 tarihinden Haziran 2018 tarihine kadar işletmelere 3.109.971 öğrenci için devlet teşviki ödemesi yapılmıştır.

KOSGEB ile yapılan iş birliği protokolü sayesinde, meslek lisesinde meslekî gelişim dersini alan ve mezun olan öğrenciler, KOSGEB tarafından verilen “Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Belgesini” almış kabul edilmektedir. Bu kapsamda meslek lisesi mezunlarına hibe ve faizsiz kredi desteği sağlanmıştır.

Okul-sektör iş birliğini güçlendirmek ve işletmelerin bulundukları yerlerde faaliyet gösteren okullara sahip çıkmalarını ve iş birliği yapmalarını özendirmek amacıyla tüm meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarının en az bir sektör kuruluşu ile protokol yapmaları esasına dayalı Okul Hamiliği Projesi başlatılmıştır. Bu

kapsamda bugüne kadar 415 okulda 839 protokol imzalanarak hayata geçirilmiştir. (SGB, Milli Eğitim İstatistikleri 2017-2018, 25.10.2019)

1.9. Kalkınma Planları

Bu bölümde Türkiye’de 1963 yılından beri, beşer yıllık hazırlanan ve uygulanan üç döneme ait (sekizinci, dokuzuncu ve onuncu) kalkınma planlarındaki Mesleki ve Teknik Eğitime bakış incelenmeye çalışılmıştır. Kalkınma, yatırım artışı, teknolojik gelişme, verim artışı, reel gelir artışı, eğitim düzeyinin yükselmesi yanında, düşüncenin, zihniyetin, sosyo-ekonomik yapıların da değişmesi anlamına gelmektedir (Özgüven, 1988). Türkiye’de tüm kalkınma planlarında eğitim başlığı yer almıştır. Kalkınma planlarının amaçlarından birisi de eğitimin planlanmasıdır. Aydın’a (1991, s:171) göre eğitim planlaması şu özelliklere sahip olmalıdır;

(1) Eğitim planlaması uzun bir dönemi kapsamalıdır. Planlar; kısa, orta ve uzun dönemli olmalıdır. Kısa dönemli planlar 1-2 yılı, orta dönemli planlar 4-5 yılı, uzun dönemli planlar ise 10-15 yılı kapsamalıdır.

(2) Eğitim planlaması, toplumsal ve ekonomik kalkınma planları ile bütünleşmelidir.

(3) Eğitim planlaması, eğitim sistemini bir bütün olarak almalı ve kapsamalıdır.

(4) Eğitim planlaması, eğitimsel gelişmenin hem nitel hem de nicel yönleri ile ilgilenmelidir.

(5) Eğitim planlaması eğitim yönetiminin ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Tüm kalkınma planlarında eğitime ilişkin planlama yapılmıştır ve yukarıdaki özellikler ile örtüştüğü söylenebilir.

1.9. 1. Sekizinci Kalkınma Planı (2001-2005)

Sekizinci kalkınma planında gelişen ve küreselleşen dünyada meydana gelen değişiklikler ilk olarak ele alınmıştır. Bilgisayar ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, üretimdeki teknolojik gelişmeler sonucu üretim sürelerinin kısalması,

telekomünikasyon sektöründeki teknik ilerleme, yeni faaliyet ve istihdam alanlarının gelişmesi, küreselleşme sürecinde dış ticaret, fikri haklar, uluslar ötesi firmaların üretim ve Ar-Ge etkinliklerinin yaygınlaşması, sektör çeşitliliğinin gelişmesinde ki değişiklikler irdelenmiştir.

Türkiye'nin sosyal yapısını güçlendirmesi, istikrar ortamını sağlaması, yapısal reformlarını tamamlaması ve bilgi toplumunun gerektirdiği temel dönüşümleri gerçekleştirmesi, küreselleşme sürecinin ortaya çıkardığı olanaklardan en yüksek oranda yararlanabilmenin ve olumsuzlukları en düşük düzeyde tutabilmenin yanında ülkemizin geleceğe hazırlanmasında ve dünyada daha etkili bir konuma gelmesinde kilit bir rol oynayacağı belirtilmiştir.

Kaynak yetersizliği, mevcut kaynakların etkin kullanılamaması ve sanayi ile iş birliğinin yeterince geliştirilememesi gibi nedenlerle mesleki ve teknik eğitimde plan hedeflerinin gerisinde kalınmış, iş piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelik ve türde mesleki eğitim programları geliştirilmesinde yeterli ilerleme sağlanamadığı belirtilmiştir.

Eğitim sisteminde kaydedilen gelişmelere rağmen, uluslararası rekabet gücünün ana unsurlarından olan insan gücünün eğitim ve nitelik düzeyinin hızla geliştirilmesi ihtiyacı önemini korumakta olduğu belirtilerek mesleki ve teknik örgün ve yaygın eğitim ile ekonominin insan gücü ihtiyaçları arasındaki uyumun geliştirilmesi gerekliliğinin devam ettiği belirtilmiştir.

Mesleki ve teknik eğitimde okullaşma oranının %22,8'i olduğu belirtilmiş işgücünün eğitim seviyesi ve niteliği bakımından Avrupa Birliği ülkelerinin gerisinde kaldığı ayrıca mesleki ve teknik eğitimde Plan hedeflerinin gerisinde kaldığı, iş piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelik ve türde mesleki eğitim programları geliştirilmesinde yetersiz kaldığı raporlaştırılmıştır.

Mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilmesi, orta öğretimde mesleki ve teknik eğitimin payının arttırılacağı, üniversitelere giriş sınavlarında normal liseler ile meslek ve teknik lise mezunları arasındaki farklı değerlendirmeler kaldırılarak, mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaşması teşvik edileceği, mesleki teknik eğitim programlarının meslek standartlarına dayalı olarak yapılması sağlanacağı ve çalışma

hayatı ile işlevsel işbirliği geliştirilmesi bu kalkınma planında uygulanacağı belirtilmiştir.

Meslek yüksek okulları ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünü esas alan iş bölümü ve iş birliği kurulması; nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan meslek yüksek okullarında öğrencilerin uygulamalı eğitim almaları sağlanacağı plan dahiline konulmuştur.

Mesleki ve teknik eğitimin iş hayatının beklentilerine cevap verebilmesi, mesleki ve teknik eğitimle sanayi arasındaki ilişkinin artırılabilmesi ve uygulamada aksayan hususların giderilmesi amacıyla, 3308 sayılı Kanunda gerekli düzenlemeler yapılacağı belirtilmiştir.

Mesleki ve teknik örgün ve yaygın eğitim ile ekonominin insan gücü ihtiyaçları arasındaki uyumun geliştirilmesi gereği devam etmesi plan maddeleri arasında konularak, meslek liselerinde ve meslek yüksek okullarında ekonominin ihtiyaç duyduğu alanlarda eleman yetiştirilmesine devam edileceği belirtilmiştir. Bununla beraber, Planlarda bu okulların aşırı bir çeşitlendirmeye gidilmeden geliştirilmesine yönelik politikalar öngörülmesine rağmen uygulama buna paralel olmadığı, eğitim programlarının iş hayatının gereklerine uygun olarak geliştirilmesi ve uygulanmasında yetersizlikler bulunduğu gerçeği plan maddelerine eklenmiştir.

Mevcut insan gücü amaç, ilke ve politikalarının geliştirilmesi bakımından İnsan gücünün, bilgi toplumunun gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılmış olarak yetiştirilmesi, üretken bir şekilde değerlendirilmesi ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi esas alınmış, eğitim sistemi, sayı ve kalite yönünden ekonominin ve toplumun nitelikli insan gücü ihtiyacının karşılanmasını sağlayacak şekilde geliştirileceği planlanmıştır. İşgücünün eğitim düzeyi uluslararası rekabet gücünü artıracak şekilde geliştirilecek ve iş hayatı paralelinde sürekli eğitim imkânları güçlendirileceği belirtilmiştir. Mesleki teknik eğitim, örgün ve yaygın eğitim sistemi içinde esnek, dinamik ve iş hayatı ile sıkı ilişki içinde geliştirileceği belirtilerek mesleki ve teknik eğitimin daha etkin ve verimli olabilmesi için çalışma hayatı ile işlevsel iş birliğine imkân verecek yeni kurumlaşma modelleri geliştirileceği planlanmıştır.

Kişilerin sahip oldukları mesleki yeterliklerin belirleneceği, mesleklerin, alan ve dalların yeniden güncellenmesi, belgelendirme sisteminin getirilmesi, orta ve yüksek öğretimde örgün ve yaygın mesleki-teknik eğitime öncelik verileceği planlanmıştır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda genel olarak; sanayide teknolojiye uygun üretim yapan, katma değeri yüksek, ülkeye döviz kazandıracak nitelikte faaliyetler gösteren, istihdamı artırıcı, bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını giderebilecek, dış pazarda rekabet edebilen yatırımlara destek sağlanmıştır (Ünal, 2010, s:79).

Özetle bakıldığında; Ortaöğretimde etkili bir yönlendirme sisteminin bulunmaması ve özellikle mesleki teknik eğitim ve sanayi arasındaki iş birliğinin yeterince geliştirilememesi sebebiyle yükseköğretim kurumları önündeki yığılmalar devam etmiştir. Örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilecek, ortaöğretimde mesleki ve teknik eğitimin payı artırılacak, üniversitelere giriş sınavlarında normal liseler ile meslek ve teknik lise mezunları arasındaki farklı değerlendirmeler kaldırılarak, mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaşması teşvik edilecek, mesleki teknik eğitim programlarının meslek standartlarına dayalı olarak yapılması sağlanacak ve çalışma hayatı ile işlevsel iş birliği geliştirilecektir.

Ortaöğretim, okul türü yerine program türünü esas alan bir yapıya kavuşturulacak, meslek eğitime geniş tabanlı bir temel eğitim programı ile başlanacaktır.

Meslek yüksekokulları ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünü esas alan iş bölümü ve iş birliği kurulacak; nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan meslek yüksekokullarında öğrencilerin uygulamalı eğitim almaları sağlanacaktır.

Çıraklık, mesleki ve teknik eğitimin iş hayatının beklentilerine cevap verebilmesi, mesleki ve teknik eğitimle sanayi arasındaki ilişkinin artırılabilmesi ve uygulamada aksayan hususların giderilmesi amacıyla, 3308 sayılı Kanunda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

1.9.2. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)

2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı, değişimin çok boyutlu ve hızlı bir şekilde yaşandığı, rekabetin yoğunlaştığı ve belirsizliklerin arttığı bir döneme rastlamaktadır. Bu planda “stratejik planlar” ön plana çıkarak kurumlar arası ortak anlayış ve hedef birliği sağlanma çalışmaları yapılmış, farklı işlevlere sahip dokümanların uyumlaştırılması sağlanmış tüm planlama çalışmalarını yönlendirici bir işlev görmesi hedeflenmiştir. Küreselleşmenin her alanda etkili olduğu, bireyler, kurumlar ve uluslar için fırsatların ve risklerin arttığı bu dönemde, Plan Türkiye’nin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştireceği dönüşümleri ortaya koyan temel politika dokümanıdır. Bu kapsamda Dokuzuncu Kalkınma Planı, “İstikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, AB’ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye” vizyonu ve Uzun Vadeli Strateji (2001-2023) çerçevesinde hazırlanmıştır.

Dokuzuncu Kalkınma Planı, AB’ye üyelik sürecine katkı sağlayacak temel strateji dokümanı olarak tasarlanmıştır. Bu nedenle Plan dönemi AB mali takvimi dikkate alınarak 2007-2013 yıllarını kapsayacak şekilde 7 yıllık olarak belirlenmiştir. 28 Nisan 2005 tarihinde 5339 sayılı Yasa ile 2005 yılı sonunda tamamlanan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planının ardından, hazırlanacak yeni Planın Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulması bir yıl ertelenmiş ve Dokuzuncu Kalkınma Planının 2007 yılında başlaması kararlaştırılmıştır.

Dokuzuncu Kalkınma Planının vizyonu, “istikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen ve AB’ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye” olarak belirlenmiştir.

İşgücünün eğitim düzeyi Sekizinci Kalkınma Planı döneminde yükselmekle birlikte, AB ortalamasına göre düşük olmaya devam etmiştir. Bu durumun nitelik ve beceri düzeyi yüksek insan gücüne ihtiyacın günümüzde de önemli bir sorun olarak varlığını sürdüreceği belirtilmiştir.

Sekizinci Kalkınma Planı döneminde eğitim sistemi, işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmıştır. Genç ve eğitilmiş kişilerin işsizlik oranlarında da kayda değer bir düşüş sağlanamamıştır. Ekonominin ve işgücü

piyاسasının taleplerine cevap verecek ve özellikle gençlerin istihdam edilebilirliğini artıracak yeni mekanizmalara ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Ekonominin ihtiyaç duyduğu alanlarda ara eleman temininde zorluk yaşanmasına rağmen, mesleki eğitim mezunlarının işsizlik oranının yüksek olduğu, bu oranın 2000 yılında yüzde 10,9'dan 2005 yılında yüzde 13,3'e yükseldiği belirtilmiştir. Bu durumun bilişsel yetenekleri yüksek öğrencilerin mesleki eğitimi tercih etmemesi, mesleki eğitim sisteminin işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olmaması, mevcut mesleki eğitim programlarının ilgili tüm taraflarla iş birliği içinde güncellenmemesi, donanım eksikliği ve nitelikli eğitim personelinin yetersiz olması gibi nedenlerden kaynaklandığı belirtilmiştir.

EĞitim programlarının gözden geçirilmesi çerçevesinde, mesleki eğitimin işgücü piyasasındaki gelişmelere cevap verecek esnekliğe kavuşturulması amacıyla modüler sisteme geçilmesine yönelik çalışmalara sosyal tarafların katılımıyla başlandığı belirtilmiştir.

Sekizinci Kalkınma Planı döneminde istihdamın artırılmasında etkin bir araç olarak aktif işgücü politikalarına verilen önem artmıştır. Işg c n n beceri ve yeterliliğini geliştirerek istihdam edilebilirliğin artırılmasını amaçlayan aktif işgücü politikaları, işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programlarını, mesleğe yöneltme, mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasını, iş arama stratejilerinin geliştirilmesini, işsizler,  z rl ler, kadınlar ve gençler gibi dezavantajlı grupların iş bulmasını, girişimcilik eğitimlerini ve istihdam garantili eğitim programlarının kapsam dahiline alınacağı belirtilmiştir.

Sekizinci Kalkınma Planı döneminde, insanımızın yaşam kalitesini artırmak amacıyla, eğitim ve sağlık altyapısını iyileştirmeye ve gelir dağılımını düzeltmeye yönelik önemli adımlar atılmış ve belirgin iyileşmeler sağlanmışır. Ancak, eğitimin kalitesinin ve istihdam edilebilirliğin artırılması ihtiya ının devam ettiği belirtilmiştir.

Sekizinci Kalkınma Planı döneminde, nüfusun eğitime erişiminde önemli gelişmeler sağlanmışır. Zorunlu temel eğitimin 8 yıla çıkarılmasıyla,  Ğrenci sayısında büyük artış sağlanmış, ilköğretimden ortaöğretime geçişler artmıştır. Bununla birlikte okullaşma oranlarında, okul öncesi eğitimde düşük seviyelerde

kalınmış, ilköğretimde yüzde 100'e ulaşılamamış, ortaöğretimde mesleki eğitimin payı artırılmamıştır. Yükseköğretim kademesinde okullaşma oranı bakımından önemli ilerleme kaydedilmekle birlikte, yükseköğretime olan yoğun talebin artarak devam ettiği, talebe cevap verebilmek amacıyla 2006 yılında 15 adet yeni devlet üniversitesi kurulduğu belirtilmiştir.

Meslek yüksek okulları ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünün bulunmaması, mesleki ve teknik eğitim programlarının işgücü piyasasının taleplerine uygun olarak güncellenememesi sonucu mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdamı artırılmamakta ve mesleki eğitime olan talebi azalttığı belirtilmiştir. Nitelikli insan gücü yetiştirilecek ve mevcut işletmelerde çalışanların mesleki ve teknik niteliklerinde iyileştirmeye yönelik çalışmaların destekleneceği, eğitim programlarıyla teknoloji üretimine ve Ar-Ge'ye yatkın işgücü yetiştirilmesi sağlanacağı belirtilmiştir. Mesleki ve teknik eğitimde modüler ve esnek bir sisteme geçileceği, yükseköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitim, program bütünlüğünü esas alan tek bir yapıya dönüştürüleceği, mesleki eğitimde, nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan uygulamalı eğitime ağırlık verileceği belirtilmiştir. Mesleki eğitim sisteminde, öğrencilere ekip halinde çalışabilme, karar verebilme ve sorun çözebilme, sorumluluk alabilme gibi işgücü piyasasının gerektirdiği temel becerilere sahip öğrenci yetiştirilmesi planlanmıştır. Ekonominin ara eleman ihtiyacını karşılamak için mesleki eğitim faaliyetlerinin kümeleşme ortamı oluşturan OSB'lerde ilgili hizmet kurumları ve özel sektörle etkili iş birliği içinde yaygınlaşmasını sağlayan mekanizmaların güçlendirileceği belirtilmiştir. İşletmeler ve sivil toplum kuruluşlarının nitelikli işgücü yetiştirmeye yönelik faaliyetlerinin destekleneceği, meslek standartlarına dayalı yeterliliklerin geliştirilmesi, belgelendirilmesi, belge ve eğitim veren kuruluşların akreditasyonu gibi temel işlevleri içeren Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemine ilişkin çalışmaların tamamlanacağı ve bu sisteme duyarlı bir mesleki eğitim yapısının geliştirileceği planlanmıştır.

Özetle; Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda sanayi yatırımlarında, üretim ve ihracatta önemli atılımlar yapılmıştır. Özellikle uluslararası rekabet, teknolojik gelişmeler, kalifiye eleman yetiştirilmesi, organize sanayi bölgeleri kurulması, Ar-Ge ve bilişim teknolojilerinin geliştirilmesi önem kazanmıştır.

Ekonomik ve sosyal gelişme eksenleri belirlenmiştir. Bu eksenler beş tanedir: (1) rekabet gücünün artırılması; (2) istihdamın artırılması; (3) beşerî gelişme ve sosyal dayanışmanın güçlendirilmesi; (4) bölgesel gelişmenin sağlanması; (5) kamu hizmetlerinde kalite ve etkinliğin artırılması. Eğitimin doğrudan konu edildiği iki eksen vardır. Birincisi, istihdamın artırılması ekseninde yer alan “Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması” başlığı ve ikincisi ise beşerî gelişme ve sosyal dayanışmanın güçlendirilmesi ekseninde yer alan “Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi” başlığıdır. Ancak bu başlıklar altında yapılan açıklamalar çok yetersiz olmuştur.

Ekonominin ihtiyaç duyduğu alanlarda ara eleman temininde zorluk yaşanmasına rağmen, mesleki eğitim mezunlarının işsizlik oranının yüksek olmasına gerekçe olarak bilişsel yetenekleri yüksek öğrencilerin mesleki eğitimi tercih etmemesi, mesleki eğitim sisteminin işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olmaması, mevcut mesleki eğitim programlarının ilgili tüm taraflarla işbirliği içinde güncellenmemesi, donanım eksikliği ve nitelikli eğitim personelinin yetersiz olması gibi nedenler sayılmıştır.

Eğitim programlarının gözden geçirilmesi çerçevesinde, mesleki eğitimin işgücü piyasasındaki gelişmelere cevap verecek esnekliğe kavuşturulması amacıyla modüler sisteme geçilmesine yönelik çalışmalara sosyal tarafların katılımıyla başlanmıştır.

Meslek standartları, sınav ve belgelendirme sistemini devlet, işçi ve işveren kesimleriyle işbirliği içinde kurmak, yaygınlaştırmak, geliştirmek ve idame ettirmek amacıyla Ulusal Mesleki Yeterlikler Kurumunun oluşturulmasına yönelik yasal düzenleme çalışmaları sürdürülmektedir.

1.9.3. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)

2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planının, ülkemizin 2023 hedefleri doğrultusunda, toplumumuzu yüksek refah seviyeye ulaştırması yolunda önemli bir kilometre taşı olması belirtilmiştir. Planın, küresel ekonomide geleceğe dönük risklerin ve belirsizliklerin sürdüğü, dünya ekonomisinde değişim ve dönüşümlerin yaşandığı, yeni dengelerin oluştuğu, gelişmiş ve gelişmekte olan

lkeler arasında g dengelerinin yeniden Őekillendięi bir ortamda hazırlandığı belirtilmiştir.

Onuncu Kalkınma Planı; yüksek, istikrarlı ve kapsayıcı ekonomik büyümenin yanı sıra hukukun stnlği, bilgi toplumu, uluslararası rekabet gücü, insani gelişmişlik, çevrenin korunması ve kaynakların sürdürülebilir kullanımı gibi unsurları kapsayacak Şekilde tasarlanmıştır. Planda, lkemizin ekonomik ve sosyal kalkınma süreci bütüncül ve çok boyutlu bir bakış açısıyla ele alınmış, insan odaklı kalkınma anlayışı çerçevesinde katılımcı bir yaklaşım benimsenmiştir.

Ülkemizin potansiyelini, bölgesel dinamikleri ve insanımızın yeteneklerini harekete geçirerek kalkınma sürecinin hızlandırılması amacıyla, yeniden Őekillenen dünya ekonomisinde uluslararası iş bölümü ve değer zinciri hiyerarşisinde Türkiye'nin konumunun aşamalı olarak üst basamaklara çıkarılması hedeflenmektedir.

Küreselleşme sürecinin ve yaşanan krizlerin yol açtığı belirsizlikler nedeniyle planların, ileriye dönük karar alma süreçlerinde kurumların ve ekonomik faktörlerin daha tutarlı ve bilinçli bir Şekilde hareket etmelerine yardımcı olma işlevi olduğu belirtilerek, planların, daha yüksek refah seviyesine ulaşılmasında topluma yol göstermekte, kısa vadeli yaklaşımların ötesine geçerek uzun vadeli temel amaç ve öncelikleri ortaya koymak olduğu belirtilmiştir.

Kalkınma planlarında yer verilen politikaların etkili bir Şekilde hayata geçirilebilmesi için kamu kurumlarının orta ve uzun vadeli amaçlarının, temel ilke, hedef ve önceliklerinin ve bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarının kalkınma planıyla uyumlu olması önem taşıdığı belirtilmiştir. Dokuzuncu Kalkınma Planında kurumların stratejik planlara adım attığı belirtilmişti. Bu kapsamda Onuncu Kalkınma Planında kurumsal düzeyde stratejik planlar ile kalkınma planları arasında gerekli bütünlük ve uyumun sağlanabilmesi amacıyla kapsayıcı bir anlayış benimsenerek tüm kurumlara yn verebilecek, öncelikleri belirlemede yardımcı olabilecek bir politika seti oluşturulmuştur.

Onuncu Kalkınma Planı kalkınmanın sürdürülebilirliğini merkeze alan bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Planın kapsayıcı bölümü dört ana başlıktan oluşmaktadır. "Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum" başlığı altında insan için ve insanla beraber

kalkınma yaklaşımının hayata geçirilmesi ve gelişmişliğin toplumun farklı kesimlerine yaygınlaştırılması amacıyla uygulanacak politikalara yer verilmektedir. “Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme” başlığı altında üretimde yapısal dönüşüme ve refah artışına yönelik hedef ve politikalar ele alınmaktadır. “Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre” başlığı altında çevreye duyarlı yaklaşımların sosyal ve ekonomik faydalarının artırılması, insanımızın şehirlerde ve kırsal alanlarda yaşam kalitesinin sürdürülebilir bir şekilde yükseltilmesi ile bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması kapsamındaki hedef ve politikalara yer verilmektedir. “Kalkınma İçin Uluslararası İş birliği” başlığı altında ise kalkınmanın dış dinamikleri ile ülkemizin ikili, bölgesel ve çok taraflı ilişkilerindeki temel öncelikler ve politikalar ele alınmaktadır.

Onuncu Kalkınma Planında özel olarak Mesleki ve Teknik Eğitime yer verilmemiş eğitim başlığı genel olarak irdelenmiştir. Eğitimde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim kurumu açması, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımı özendirilmesi belirtilmiştir. Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sektör projeksiyonlarını dikkate alacak biçimde güçlendirilmesi yoluyla artırılacağı maddeler arasına konulmuştur. Ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki mesleki ve teknik eğitimde, program bütünlüğü temin edilecek ve nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde uygulamalı eğitime ağırlık verileceği belirtilmiştir. Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek, önceki öğrenmelerin tanınmasını içeren, öğrenci hareketliliğini destekleyen ulusal ve uluslararası geçerliliğe sahip diploma ve sertifikasyon sistemi geliştirileceği kapsam içine alınmıştır. Yoğun göç alan şehirlerde sosyal uyum güçlendirilecek bu amaçla eğitim düzeyi ve mesleki beceriler geliştirilerek toplumsal faaliyetlere ve işgücü piyasalarına katılımın kolaylaştırılması planlanmıştır. 2023 hedeflerine ve Onuncu Kalkınma Planının amaçlarına ulaşılabilmesi açısından önem taşıyan, temel yapısal sorunlara çözüm olabilecek, dönüşüm sürecine katkıda bulunabilecek, genellikle birden fazla bakanlığın sorumluluk alanına giren, kurumlar arası etkin koordinasyon

ve sorumluluk gerektiren kritik reform alanları için “Öncelikli Dönüşüm Programları” tasarlanmıştır.

Öncelikli Dönüşüm Programları, program havuzunun yönetilebilir ve sonuçlarının ölçülebilir olması açısından sınırlı sayıda tutulmuştur. Sektörel ve sektörler arası bir yaklaşımla oluşturulan programlar kapsamında rehber niteliğinde olmak üzere, programın amacı ve kapsamına, hedeflerine, performans göstergelerine ve bileşenlerine yer verilmiş; ayrıca programlar için merkezi düzeyde uygulama mekanizması ve müdahale araçları tasarlanmış; bileşenlerden ve koordinasyondan sorumlu kurumlar belirlenmiştir.

19. Öncelikli Dönüşüm Programı “Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Programı” başlığı altında; günümüzde iş dünyasında yaşanan hızlı değişim, bireylerin mesleki beceriler kadar temel becerilere sahip olmalarını da gerekli kılmakta olduğunu, bu becerilerin, bireylerin daha uzun süreyle çalışma hayatında kalmalarına, iş yaşamında verimliliklerinin artmasına ve değişen iş ve yaşam koşullarına daha hızlı uyum sağlamalarına imkân vereceği belirtilmiştir. Bu çerçevede bireylerin, mesleki becerilerin yanında iş yaşamının gerektirdiği temel becerilere sahip olması, eğitim sistemi ile çalışma hayatı arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi ülkemiz insan kaynağının geliştirilmesi açısından önem arz ettiği, bu programla bireylerin, çalışma hayatının gerektirdiği bilgi ve iletişim teknolojileri, yabancı dil, finansal okuryazarlık, problem çözme, eleştirel düşünme, iletişim, liderlik, kariyer planlama ve iş arama gibi temel beceriler ile sanatsal ve sportif becerilere sahip olması amaçlanmaktadır. İstihdamda ve eğitimde olmayan gençlerin sayısının azaltılması ve işgücü piyasası ile eğitim sistemi arasındaki bağın güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Programın bileşenleri arasında ise;

- Eğitim Sisteminin İşgücü Piyasasıyla Uyumunun Artırılması

• İşgücü piyasasında talep edilen temel becerilerin ve gençlerin sahip olduğu yetkinliklerin tespit edilmesi

• Staj süreçleri iyileştirilerek okul-iş dünyası iş birliğinin güçlendirilmesi

- İşgücü piyasası ve eğitim sistemine ilişkin istatistikî verilerin iyileştirilmesi, etkin bir izleme ve değerlendirme sisteminin kurulması

- Etkin işgücü piyasası ihtiyaç analizlerinin yapılması yoluyla mesleki eğitim programlarının piyasa ihtiyaçlarına uygun planlanması

- Eğitim Çağındaki Gençlerin Temel Becerilerinin Geliştirilmesi

- Eğitimin tüm kademelerindeki müfredatın temel becerileri içerecek ve geliştirecek şekilde güncellenmesi

- Ortaokul ve liselerde bireysel yeteneklere göre öğrencileri yönlendirebilecek bir rehberlik sisteminin hayata geçirilmesi

- Mesleki Yeterliliklerinin Artırılması

- Ulusal Yeterlilik Çerçevesinin, yükseköğretim ve yaygın eğitim yeterliliklerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi ve girişimcilik kültürünün mesleki yeterliliklerle desteklenmesi

- Bireylerin öğrenme fırsatları çeşitlendirilerek hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin teşvik edilmesinin sağlanması

- Eğitim ve öğretim kurumlarının akreditasyonuna başlanması

olarak belirtilmiştir.

Dokuzuncu Kalkınma Planında gerçekleşen etkiye bakıldığında; uzun dönemde kalkınmanın sağlam temellere oturabilmesi için ülkemizin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi hususunun önceliğini koruduğu belirtilmiştir.

Eğitimde fırsat eşitliğinin artırılması ve hizmet sunumunun iyileştirilmesi kapsamında ücretsiz ders kitabı temini, şartlı eğitim yardımları, taşınalı eğitim gibi uygulamalar gerçekleştirilmiş, öğretmenlerin istihdamında ve hizmet içi eğitimlerinde artış sağlanmış, eğitime ayrılan kamu kaynağı artırılmış, Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi başlatılmış, 12 yıllık kademeli zorunlu eğitim sistemi tesis edilmiş ve müfredat bu doğrultuda yenilenmiştir. Eğitimde beşerî ve fiziki altyapı iyileştirilmiş, başta kız çocuklarının

okullaşması olmak üzere eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranlarında artış sağlanmıştır.

Nüfusun eğitim düzeyi yükselmekle birlikte OECD ve AB ortalamalarına göre düşük kalmaya devam etmiştir. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ve yükseköğretime erişimde sağlanan gelişmeler sonucunda nüfusun eğitim düzeyinin artması öngörülmektedir. Diğer yandan, eğitim sistemi, işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmış ve eğitilmiş genç bireylerin işsizlik oranlarında sağlanan düşüş sınırlı düzeyde gerçekleşmiştir.

Eğitime erişim başta olmak üzere kaydedilen iyileşmelere rağmen, eğitim kalitesinin yükseltilmesi, bölgeler ve okul türleri arasındaki başarı düzeyi farklılıklarının azaltılması ihtiyacı önemini korumaktadır. Bu kapsamda öğrenme ortamlarının niteliğinin eşitlik ve hakkaniyet çerçevesinde artırılması, öğretmen yetiştirme ve geliştirme sisteminin yeterlilikleri esas alan bir şekilde yeniden yapılandırılması, kariyer gelişim ve performans değerlendirme sisteminin oluşturulması, izleme ve değerlendirme faaliyetlerinde etkinlik sağlanması, akademik personelin nicelik ve niteliğinin artırılması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin müfredata entegrasyonunun sağlanması, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve eğitim ile istihdam ilişkisinin güçlendirilmesine yönelik mekanizmaların etkinliğinin artırılması ihtiyacı devam etmektedir.

Eğitim sisteminde, bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde işgücü piyasasıyla uyumunu güçlendiren, fırsat eşitliğine dayalı, kalite odaklı dönüşüm sürdürüleceği belirtilmiştir.

Türkiye'nin hızlı gelişme sürecini destekleyecek genç ve dinamik bir nüfus yapısına sahip olduğuna dikkat çekilerek önümüzdeki dönemde nüfus dinamiklerinin bulunduğu fırsattan en yüksek düzeyde yararlanmak amacıyla işgücüne katılımın artırılması, eğitimin niceliksel ve özellikle niteliksel yapısının geliştirilmesinin gerekmekte olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, işgücü piyasasının ihtiyaçlarıyla uyumlu eğitim politikalarına da gerek duyulmakta olduğu belirtilmiştir.

Özetle; Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, mesleki ve teknik eğitimde

okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sekt6r projeksiyonlarını dikkate alacak biçimde güçlendirilmesi yoluyla artırılması planlanmıştır. Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek, önceki öğrenmelerin tanınmasını içeren, öğrenci hareketliliğini destekleyen ulusal ve uluslararası geçerliliğe sahip diploma ve sertifikasyon sistemi geliştirileceğı öngörölmüştür. Ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki mesleki ve teknik eğitimde, program bütünlüğü temin edilecek ve nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde uygulamalı eğitime ağırlık verileceğı belirtilmiştir.

2. YÖNTEM

Ülkemizde Sekizinci, Dokuzuncu ve Onuncu Kalkınma Planlarında Mesleki ve Teknik eğitim bakımından uygulanan politikalar madde madde incelenerek ele alınmıştır. Söz konusu kaynakların taranması ve incelenmesine dayandığından Nitel bir araştırmadır. Araştırmada araştırma konusunun doğası gereği doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi yöntemi yazılı ve elektronik belgelerin incelenmesi ve değerlendirilmesi sürecidir (Bowen, 2009). Diğer başlıkların araştırmasında literatür taraması ve alan araştırması yapılmıştır.

2.1 Araştırmanın Önemi

Türkiye'nin dinamik yapısı, bugün yeni bir bilgi tasavvurunun geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Yirminci yüzyılın modernleşme teorileriyle Soğuk Savaş döneminin siyasi konjonktürü arasına sıkışmış olan Türkiye'nin vizyonu, kendi tarihi-kültürel kimliği ve jeo-stratejik konumuyla uygun bir ufuk ve derinliğe ihtiyaç duymaktadır. Eğitimden sosyal güvenliğe, para politikalarından yabancı sermayeye, insan haklarından Türk dış politikasına, medyadan enerji politikalarına kadar pek çok konu, bu tarihi-kültürel derinlik ile ele alınmayı beklemektedir.

Mesleki ve teknik eğitime baktığımızda tüm ülkelerin gelişmesi ve rekabet edilebilirliğinin sağlanması açısından son derece önemli olup, bu açıdan mesleki ve teknik eğitimin algısının değiştirilmesi ve özel sektörün mesleki eğitime katılımının artırılması vurgusu her zaman ön plana çıkan bir olgu olmuştur.

Kalkınma planları Eğitim Politikalarına yön veren temel kaynaklardır. Kalkınma planlarında belirtilen öncelikler Milli Eğitim Bakanlığı politika ve uygulamaların kılavuzluk etmekte ve vizyon belirlemektedir. Bu bakımdan Kalkınma planlarında verilen önceliklerin neler olduğu, mesleki ve teknik eğitim gibi ara elaman yetiştirmede kilit eğitim kademeleri açısından önemlidir. Ayrıca, sanayide talep edilen nitelikli personelin yetiştirilmesi, Türkiye'de uygulanan Kalkınma Planlarında alınan kararların mesleki ve teknik eğitim sisteminin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalarda ne kadar uygulanabildiği, mesleki ve teknik

eğitimin mevcut durumuna ilişkin değerlendirmeler yapılmış, bu hedeflere ulaşabilmek amacıyla alınması gereken tedbirler incelenmiş ve genel görüşler yapılmıştır.

Bu araştırmanın Türkiye’de ortaöğretim düzeyinde meslekî ve teknik eğitimdeki gelişmeleri değerlendirerek, temel sorun alanlarına ışık tutmasını, konunun farklı unsurlarına ilişkin araştırmaları teşvik etmesini ve bu yolla çözüm geliştirme sürecinin önemli bir adımı olması beklenmektedir.

2.2. Araştırmanın Temel Kaynakları

Yapılan araştırmada Türkiye’de 1963 yılından itibaren Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanıp Bakanlar Kurulunca kabul edildikten sonra onaylanmak üzere TBMM Başkanlığına sunulan, Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesini müteakip Genel Kurulda karara bağlanan, ülkenin ekonomik ve toplumsal potansiyelini bütünüyle ya da belirli alanlarda geliştirmeyi amaçlayan ve 5 yıllık bir süreyi kapsayan Sekizinci, Dokuzuncu, Onuncu “Kalkınma Planları” kaynak olarak kullanılmıştır.

2.3. Araştırmanın Varsayımları

Hazırlanan bu proje kapsamında meslekî ve teknik eğitimin Türkiye’de tarihsel gelişimi ve halen uygulanan Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Sistemi programlar ve meslekî alanlar düzleminde ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Araştırmanın varsayımları şu şekildedir:

- Araştırmada kullanılan temel kaynaklara birinci elden ulaşılması araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğine katkı sağlamaktadır.
- Türkiye’nin Avrupa Birliği Adaylık sürecine denk gelen yakın tarihe dayalı son üç kalkınma planının incelenmesi araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini desteklemektedir.

2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Yapılan çalışmada ülkemizde uygulanan son üç döneme ait Sekizinci, Dokuzuncu, Onuncu Kalkınma Planları araştırılması planlanmış ancak projenin hazırlanma aşamasında On birinci Kalkınma Planı yayınlanması neticesinde araştırmanın sınırlılığını oluşturmuştur.

3. BULGULAR

Eğitim, iktisadi kalkınmanın gerektirdiği ekonomik ve sosyal yapıdaki dönüşümde, başka bir deyişle refah düzeyi ve yaşam kalitesinin artırılmasında kritik bir rol oynar. Eğitim, ekonomik anlamda büyüme, rekabet gücü, verimlilik artışı ve gelir dağılımında adalet sağlamaktadır. Ancak, eğitimin her türü, iktisadi kalkınma üzerinde aynı etkiyi yaratmaz. Genel eğitim, kalkınmanın başlangıç evrelerinde bir altyapı oluştururken, sanayileşmeye başlayan toplumlarda mesleki ve teknik eğitimin önemi artmaktadır. Bu anlamda, iktisadi kalkınmayı sağlayan sanayinin kurulmasında, geliştirilmesinde, gereken yeniliklerin yapılmasında ve teknolojinin ilerlemesinde öne çıkan eğitim türü mesleki ve teknik eğitimidir. Bu bölümde Sekizinci, Dokuzuncu ve Onuncu kalkınma planlarında alınan kararlar neticesinde mesleki ve teknik eğitimle ilgili uygulanacak planlamalar üç ana başlık altında yorumlanmıştır.

3.1.Mesleki ve Teknik Eğitimin Teşvik Edilmesi

Sekizinci Kalkınma Dönemi; Mesleki-teknik eğitime ağırlık verilmesi, orta öğretimde mesleki teknik eğitimin payının arttırılacağı, üniversitelere giriş sınavlarında normal liseler ile meslek ve teknik lise mezunları arasındaki farklı değerlendirmeler kaldırılarak, mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaşması teşvik edileceği, mesleki teknik eğitim programlarının meslek standartlarına dayalı olarak yapılması sağlanacağı ve çalışma hayatı ile işlevsel işbirliği geliştirilmesi bu kalkınma planında uygulanacağı belirtilmiştir.

Dokuzuncu Kalkınma Dönemi; İşletmeler ve sivil toplum kuruluşlarının nitelikli işgücü yetiştirmeye yönelik faaliyetlerinin destekleneceği, meslek standartlarına dayalı yeterliliklerin geliştirilmesi, belgelendirilmesi, belge ve eğitim veren kuruluşların akreditasyonu gibi temel işlevleri içeren Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemine ilişkin çalışmaların tamamlanacağı ve bu sisteme duyarlı bir mesleki eğitim yapısının geliştirileceği planlanmıştır.

Onuncu Kalkınma Dönemi; Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek, önceki

öğrenmelerin tanınmasını içeren, öğrenci hareketliliğini destekleyen ulusal ve uluslararası geçerliliğe sahip diploma ve sertifikasyon sistemi geliştirileceği kapsam içine alınmıştır.

Mesleki Eğitimin teşvik edilmesi kapsamında Onuncu Kalkınma planında alınan kararların uygulandığı ve mesleki teknik eğitimin teşvik edilmesine yönelik büyük adımların atıldığı görülmüştür.

3.2.Mesleki ve Teknik Eğitim - İstihdam İlişkisi

Sekizinci Kalkınma Dönemi; mesleki teknik eğitim programlarının meslek standartlarına dayalı olarak yapılması sağlanacağı ve çalışma hayatı ile işlevsel iş birliği geliştirilmesi bu kalkınma planında uygulanacağı belirtilmiştir.

Mesleki ve teknik eğitimin iş hayatının beklentilerine cevap verebilmesi, mesleki ve teknik eğitimle sanayi arasındaki ilişkinin artırılabilmesi ve uygulamada aksayan hususların giderilmesi amacıyla, 3308 sayılı Kanunda gerekli düzenlemeler yapılacağı belirtilmiştir.

Mevcut insan gücü amaç, ilke ve politikalarının geliştirilmesi bakımından İnsan gücünün, bilgi toplumunun gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılmış olarak yetiştirilmesi, üretken bir şekilde değerlendirilmesi ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi esas alınmış, eğitim sistemi, sayı ve kalite yönünden ekonominin ve toplumun nitelikli insan gücü ihtiyacının karşılanmasını sağlayacak şekilde geliştirileceği planlanmıştır. İşgücünün eğitim düzeyi uluslararası rekabet gücünü artıracak şekilde geliştirilecek ve iş hayatı paralelinde sürekli eğitim imkânları güçlendirileceği belirtilmiştir. Mesleki teknik eğitim, örgün ve yaygın eğitim sistemi içinde esnek, dinamik ve iş hayatı ile sıkı ilişki içinde geliştirileceği belirtilerek mesleki ve teknik eğitimin daha etkin ve verimli olabilmesi için çalışma hayatı ile işlevsel iş birliğine imkân verecek yeni kurumlaşma modelleri geliştirileceği planlanmıştır.

Dokuzuncu Kalkınma Planı; Ekonominin ve işgücü piyasasının taleplerine cevap verecek ve özellikle gençlerin istihdam edilebilirliğini artıracak yeni mekanizmalara ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Nitelikli insan gücü yetiştirilecek ve mevcut işletmelerde çalışanların mesleki ve teknik niteliklerinde iyileştirmeye yönelik çalışmaların destekleneceği, eğitim programlarıyla teknoloji üretimine ve Ar-Ge'ye yatkın işgücü yetiştirilmesi sağlanacağı belirtilmiştir.

Ekonominin ara eleman ihtiyacını karşılamak için mesleki eğitim faaliyetlerinin kümeleşme ortamı oluşturan OSB'lerde ilgili hizmet kurumları ve özel sektörle etkili iş birliği içinde yaygınlaşmasını sağlayan mekanizmaların güçlendirileceği belirtilmiştir.

Onuncu Kalkınma Planı; Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sektör projeksiyonlarını dikkate alacak biçimde güçlendirilmesi yoluyla artırılacağı maddeler arasına konulmuştur.

Mesleki eğitim ve istihdam başlığı altında son üç döneme ait kalkınma planlarında alınan kararların uygulandığı görülmüştür. Ancak, sektör ve meslek kuruluşları ile mesleki ve teknik eğitim okullarının yapmış olduğu çalışma ve protokollere rağmen istihdamda yeteri kadar istenilen hedeflere ulaşamadığı görülmüştür.

3.3. Mesleki Yeterlilikler

Mesleki Yeterlilik; bir mesleğin başarı ile icra edilebilmesi için Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından kabul edilen gerekli bilgi, beceri, tavır ve tutumların neler olduğunu gösteren asgari normdur. Standartı hazırlanacak meslekler, iş piyasasının ve eğitim kurumlarının öncelikli ihtiyaçları ve sektör komitelerinin önerileri dikkate alınarak Mesleki Yeterlilik Kurumu Yönetim Kurulunca belirlenir. 21 Eylül 2006 tarihinde 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) Kanunu olarak TBMM tarafından uygulamaya konulmuştur.

Kurum faaliyete geçtikten sonra uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesi, Avrupa Birliğinde ve ülkemiz genelinde eğitim ve istihdama ilişkin

gerçekleşmeler, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi, Ulusal İstihdam Stratejisi, Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi, İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem Planı gibi odağında eğitim ve istihdam ilişkisinin yer aldığı MYK' ya ilave görev ve sorumluluklar getiren düzenlemeler nedeniyle MYK Kanununda değişiklikler yapılmıştır. Ülkemizde verilecek tüm mesleki ve teknik eğitimin MYK tarafından yayımlanan ulusal meslek standartlarına göre verilmesi yasal zorunluluk haline getirilmiştir. Bu düzenlemeler MYK'yı görev ve sorumlulukları itibarıyla Türkiye'nin Yeterlilikler Kurumuna dönüştürmüştür.

Meslek standartlarının şekli ve içeriği "Meslek Standardı Formatı"na uygun olmak zorundadır. Standardı yayımlanan mesleğe ilişkin yeterlilik seviyesi, Avrupa Birliği tarafından benimsenen yeterlilik seviyelerine ve Avrupa Yeterlilik Çerçevesine (AYÇ) uygun olarak belirlenmektedir.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda; mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaşması teşvik edileceği, mesleki teknik eğitim programlarının meslek standartlarına dayalı olarak yapılması sağlanacağı ve çalışma hayatı ile işlevsel iş birliği geliştirilmesi bu kalkınma planında uygulanacağı belirtilmiştir.

Kişilerin sahip oldukları mesleki yeterliklerin belirleneceği, mesleklerin, alan ve dalların yeniden güncellenmesi, belgelendirme sisteminin getirilmesi, orta ve yüksek öğretimde örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitime öncelik verileceği planlanmıştır.

Dokuzuncu Kalkınma Planında; İşletmeler ve sivil toplum kuruluşlarının nitelikli işgücü yetiştirmeye yönelik faaliyetlerinin destekleneceği, meslek standartlarına dayalı yeterliliklerin geliştirilmesi, belgelendirilmesi, belge ve eğitim veren kuruluşların akreditasyonu gibi temel işlevleri içeren Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemine ilişkin çalışmaların tamamlanacağı ve bu sisteme duyarlı bir mesleki eğitim yapısının geliştirileceği planlanmıştır.

Meslek standartları, sınav ve belgelendirme sistemini devlet, işçi ve işveren kesimleriyle iş birliği içinde kurmak, yaygınlaştırmak, geliştirmek ve idame ettirmek amacıyla Ulusal Mesleki Yeterlilikler Kurumunun oluşturulmasına yönelik yasal düzenleme çalışmaları sürdürülmektedir.

Onuncu Kalkınma Planı'nda; Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek, önceki öğrenmelerin tanınmasını içeren, öğrenci hareketliliğini destekleyen ulusal ve uluslararası geçerliliğe sahip diploma ve sertifikasyon sistemi geliştirileceği kapsam içine alınmıştır.

Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek, önceki öğrenmelerin tanınmasını içeren, öğrenci hareketliliğini destekleyen ulusal ve uluslararası geçerliliğe sahip diploma ve sertifikasyon sistemi geliştirileceği öngörülmüştür.

Kalkınma planlarında meslekî ve teknik eğitimin niteliğinin yükseltilmesi konularında önemli adımlar atılmış ve planlanan kararların uygulanması gerçekleşmiştir. AB'ye üyelik sürecinde mesleki eğitim ve öğretim alanında kurumsal yenilikler yapılmıştır.

4- SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İncelenen sekizinci, dokuzuncu ve onuncu kalkınma planlarında; Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi ve iyileştirilmesinde büyük bir yol aldığı söylenebilir. Kalkınma planları içindeki eğitim planlarının iki temel amacı ; “toplumun eğitim düzeyini yükseltmek” ve “ekonominin gereksinim duyduğu insan gücünü yetiştirmek” olarak sentezlenmiştir. Mesleki ve teknik ortaöğretim ve yükseköğretim ile birlikte daima öncelikli olarak ele alınmıştır. Ancak hedeflerle politikalar arasında uyum sağlanamadığı gözlemlenmiştir. Tüm kalkınma planlarında mesleki ve teknik ortaöğretimin genel ortaöğretimden daha fazla geliştirilmesi hedeflenmiş, ancak uygulamaya konulan politikalarla mesleki ve teknik eğitimi güçlendirme amaçlarına ulaşmada güçlükler çıktığı görülmüştür.

Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinde Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim ve öğretim alanında yeniden düzenleme yoluna gidilmiştir. Mesleki ve teknik eğitim alanında kurumsal, yasal ve içerik bakımından değişimler yapılmıştır. Özellikle Sekizinci Kalkınma Planından itibaren Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim, yeniden yapılandırılmış ve genel eğitimle bütünleştirilmiş bir şekilde düzenlenmiştir. AB’ye üyelik sürecinde mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan yasal düzenlemelerin yanı sıra kurumsal yenilikler de yapılmıştır. AB Topluluk Programlarına katılımında sorumluluk üstlenecek Ulusal Ajans ve bir mesleğin başarılı olarak yürütülmesi için gerekli standartları belirleyen Mesleki Yeterlilik Kurumu oluşturulmuştur. Ulusal ajans ile topluluk programlarının tanıtılması, koordinasyonu ve yürütülmesini sağlamak üzere hukuki alt yapısının oluşturulması istenmiştir. Mesleki Yeterlilik Kurumu ise, ulusal meslek standartlarının belirlenmesiyle programlar arasında denklik sağlanması, belgelendirme ve sertifikalar sisteminin yürütülebilmesi için kurulmuştur. 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren mesleki eğitimi güçlendirme projesi kapsamında modüler sisteme geçilmiş öğretim programlarında önemli adımlar atılmıştır. Mesleki ve teknik liselerinin mezunlarına alan ve dalda diploma, teknisyenlik unvanı, işyeri açma belgesi ve mesleki yeterlilik belgesi verilmeye başlanmıştır. Mesleki ve teknik liselerinde uygulanan 54 alan ve 199 dal programının ve mesleki eğitim merkezlerinde eğitimi verilen 27 alan ve 142 dal programının tamamı yürürlüğe giren ulusal meslek standartları ve ulusal yeterliliklerle uyumlu hale getirilmiştir.

Modüler sisteme geçiş sonrası Küçük (2010), işletmelerde meslek eēitimi ve modüler sistem uygulamasının sektör-okul iřbirliēini saēlayarak, ērencilerin mezuniyet sonrası sektöre uyumunu kolaylařtırdıēını ve sektörün istediēi nitelikte bireyler yetiştirmeye katkıda bulunduēunu belirtmiştir. Atahan da (2009) programın eksiklerinin olduēunu, ērencilerin iş sektörünün ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde yetişmediklerini yaptıēı araştırma ile ortaya koymuştur. Bu sonuç incelenen kalkınma planlarında yer alan meslek lisesi ērencilerinin sektörde istenilen istihdamı saēlayamadıēı ve ulaşılması gereken hedeflere yönelik sonuç ile örtüşmektedir.

Utku (2010) ve Nazlı (2010) ēretmen ve yöneticilerin ēretim sistemine yönelik olumlu tutum taşıdıklarını belirlemelerine raēmen, mevcut yasal düzenlemelerden, kaynak yetersizliēinden, fiziksel ve donanımsal alt yapıdan, ēretim materyallerinden ve sistem uygulayıcılarından kaynaklanan çeşitli sorunların bulunduēunu vurgulamışlardır. Belirlenen bu sorunların mevcut araştırmada belirtilenler ile aynı olduēu grlmştir. Ayrıca, Atahan'ın (2009) donanımların yetersiz olduēunu belirlediēi araştırma sonucu da bu araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir. Aydın da (2009), benzer olarak ēretim materyalleri, ēretim programı, donanım ve eēitim ortamı ile ilgili sorunlarla karřılařıldıēını saptamıştır. Ancak, Uysal'ın (2009) araştırmasında, eēitim programının ērencilerin eleştirel düşünme becerilerine sahip olmada, olayları analiz edebilmede, neden-sonuç ilişkilerini anlayabilmelerini saēlamada, bilgi, beceri ve yeteneklerine güvenen ve bunları kullanma cesaretine sahip bireyler yetiştirmede, mesleki bilgi olarak yeterli düzeyde eēitim vermede, mezun olanların yapacaēı iş ve bununla ilgili işlemleri kavramada, mezun olduēunda gelecek garantisinin olduēu anlayışına sahip olmada, kendini geliştirme ve teknolojiyi kullanma konularında kendini sürekli geliştirmesi gerektiēini bilincinin gelişmesinde uygulanan programın etkili olduēu belirtilmektedir. Bu çalışmada gerçekleştirilen iyileştirmelerle rtřtē görülmektedir.

Binici & Arı (2004) Türkiye'de meslekî ve teknik eēitimin gerek nicelik ve gerekse nitelik olarak yeterli düzeyde olmadıēını bunun yanında ülkemizin nitelikli ara insan gücüne olan ihtiyacı çok olduēunu belirtmiştir. Bu sonuç, mevcut çalışmada sektör-istihdam işbirliklerinin yapılmasında çok ilerleme kaydedilmesine raēmen istenilen hedefe ulaşamama sonucuna denk gelmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı mesleki eğitimi güçlendirmek ve kapasitesini artırmak için çok sayıda projeyi uygulamaya geçirmiştir. Özellikle 2000’li yıllarda Türkiye’de mesleki eğitimin Avrupa Birliği (AB) ile uyumlaştırılması çalışmaları yoğunlaşmış, sadece mesleki ortaöğretimde değil, aynı zamanda yükseköğretimde de mesleki eğitimin modernizasyonu ve AB ile uyumlaştırılması bağlamında çok sayıda çalışma gerçekleştirilmiştir (Günay & Özer, 2014; Özer, Çavuşoğlu & Gür, 2011). Mesleki eğitimin doğası gereği uygulama becerileri eğitimin odağını oluşturduğu için mesleki eğitimde iş yeri eğitimi özendirme, iş yeri eğitiminde öğrencilerin iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigortalanması ve asgari ücretin belirli oranında öğrencilere ücret ödenebilmesine imkân tanıyan yasal düzenlemeler yapılmış ve başarılı bir şekilde uygulandığı belirtilmiştir. (Günay & Özer, 2016). Bu sonuç, kalkınma planlarında alınan hedeflere ulaşıldığı sonucuyla örtüşmektedir.

Mesleki eğitim ülkelerin sanayileşme ve ekonomik kalkınmasında büyük öneme sahip olduğu için hem hükümetler hem de iş dünyasının sürekli gündeminde olmuş, dolayısıyla eğitimde tartışılan konularda ağırlığını sürekli korumuştur. Bu bağlamda ülkemizde de kamu kurum ve kuruluşları, iş dünyası, akademi ve düşünce kuruluşları tarafından çok sayıda çalışma gerçekleştirilmiştir. Kalkınma Planlarında işaret edilen eğitim politikalarına istinaden öğrencilerin ders kitapları ücretsiz olarak verilmeye başlamıştır. Eğitime ayrılan kamu kaynakları önceki dönemlere göre daha fazla artırılmıştır. Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi kapsamında lise öğrencilerine tablet bilgisayarlar dağıtılmıştır. Tüm okullarda akıllı tahta uygulamasına gidilmiştir. Bu konuda öğretmen ve öğrencilere yönelik eğitimler verilmiştir (Keser, Çetinkaya, 2013: 377-403). Bu çalışmada Kalkınma planlarında uygulanan politikalar sayesinde eğitim ve özellikle mesleki eğitimde çok önemli çözümler üretildiği ve iyileştirme yapılarak mesleki eğitimin kalitesinin artırılması hususu ile örtüştüğü görülmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim veren kurumlardan her yıl 300 binin üzerinde mezun verilmektedir. Genel algının aksine mesleki eğitim mezunlarının istihdam oranı, son yıllarda iyileşmektedir. 2008-2017 yılları arasında eğitim düzeyine göre 15 yaş üstü işsizlik oranlarındaki değişim incelendiğinde, meslek lisesi mezunlarının genel lise mezunlarına göre daha avantajlı oldukları görülmektedir (Gür, Çelik & Yurdakul, 2018). Mevcut çalışmada mezun öğrencilerin iş piyasasına eleman

yerleştirme hedeflerine ulaşamadığı, ancak bu konuda büyük yol aldığı görülmektedir.

2023 Eğitim Vizyonu, mesleki ve teknik eğitim için de yeni bir yol haritası sunmaktadır. Yeni yol haritası sektöre duyarlı, ülkenin önceliklerine göre kendisini sürekli güncelleyen dinamik bir mesleki eğitim inşası öngörmektedir. Bu bağlamda mesleki eğitimde eğitim-üretim istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Mesleki eğitim güçlendikçe, yükseköğretime olan talep de daha makul ve gerçekçi bir çerçeveye oturacaktır. Türkiye’de eğitim sisteminin temel sorunlarından biri, yükseköğretime girişte yaşanan arz ve talep uyumsuzluğudur. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olanların önemli bir kısmının iş piyasasına doğrudan dahil olmaları durumunda, yükseköğretim talebi daha makul bir düzeye ineceği öngörülmektedir. Bunun için, mesleki ve teknik eğitimin amaçlarına uygun olarak işlerliğinin sağlanması gerekmektedir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında öğrenim görecektir olan öğrencilerin, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmeleri oldukça önem taşımaktadır. Buna karşın araştırmalarda öğrenci kabullerinde, öğrencilerin alan/dallara ilgi ve yeteneklerinden çok akademik başarılarının temel alındığının altını çizmişlerdir. Mesleki ve teknik ortaöğretimde öğrenim görmek isteyen öğrencilerin ilgi ve yetenekleri dışında mesleki alan/dallara gitmelerinin önlenmesi için ilköğretim kurumlarından itibaren öğrencilerin mesleki eğilimleri doğrultusunda ilgili alan ve dallara yönlendirilmeleri sağlanmalıdır. Bu doğrultuda okullarda bulunan rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin etkinliklerini artırıcı önlemler alınması gerektiği Adıgüzel& Berk (2009) tarafından belirtilmiştir. Bu çalışmada yapılan tüm iyileştirmelere rağmen başarı düzeyleri ile ilgili sorunların halen devam ettiği belirlenmiştir.

Mesleki ve teknik eğitim veren okulların tamamını kapsayacak şekilde kalite güvence sistemi kurulmuştur. Bu çerçevede, öncelikle her bir okul kendi öz değerlendirme raporunu hazırlamakta olup öz değerlendirme raporu her okulun kendi imkânları ve belirlenen temalarda hedeflerini, hedeflerine ulaşma süreçlerini, bu süreçleri nasıl iyileştirecekleri ve hedefler doğrultusunda yaptıklarını kanıta dayalı bir şekilde içermektedir. Ayrıca, okullar öz değerlendirme raporları çerçevesinde belli aralıklarla kurumsal dış değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Burada öncelikli

amaç, okullarda kalite kültürünü geliştirmek ve böylece kalitelerini sürekli iyileştirmeleri için onlara destek vermek olarak belirlenmiştir. Belirli periyotlarla kurumsal dış değerlendirmeye yönelik raporların kamuoyu ile paylaşılması ve raporlarla başarılı okulların görünürlüğünün artırılması da hedeflenmektedir. Onuncu Kalkınma Planı çerçevesinde alınan kararlar gereği uygulanan bu sistem araştırmada ki iyileştirmeler arasında yer almıştır.

Mesleki ve teknik eğitime yönelik çalışmalar nitelik ve niceliksel olarak arttırılmış, stajyer öğrenci devlet katkısı ödenmesi, Sosyal Güvenlik Kurumu ve işletmelere yönelik yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Mesleki ve teknik eğitimin finansal açıdan genel eğitime göre oldukça pahalı bir eğitim sistemi olması, mesleki ve teknik eğitime yönlendirme, okul-sanayi işbirliği, donanımsal altyapı, finansal ve katsayılar gibi sorunlarda iyileştirme olmasına rağmen halen devam etmekte olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada, kalkınma planlarında mesleki ve teknik eğitim sisteminde geliştirilen hedefler ve bu hedefler kapsamında şimdiye kadar yapılanlar sunulmuştur. Araştırma, uzun sürede gerçekleştirilen eylemleri içermekte olup yeni yol haritasının öngördüğü sektörle birlikte hareket eden ve ülkenin önceliklerine göre kendisini sürekli güncelleyen dinamik bir mesleki eğitim inşası sürecine bir bakış sunmaktadır. 2023 Eğitim Vizyonu çerçevesinde kısa sürede yapılanlar göz önüne alındığında ve aynı kararlılıkla devam edildiğinde ana hedeflerin içeriği her geçen gün giderek zenginleşecek ve bu çalışmada değinilmeyen başka olumlu açılımlara da yol açabilecektir. Bu da mesleki eğitimle ilgili yıllardan beri dile getirilen eleştirilerin ortadan kalkmasına yol açacak ve mesleki eğitimden beklentilerin karşılanmasını sağlayacaktır. Bundan sonra konulan hedeflerde temel yenilik, ana politikalarda köklü bir değişiklik getirilmesi değil, bundan ziyade, nitelikli bir mesleki eğitimin doğasının gerektirdiği uygulama becerilerine ağırlık verilmesi, sektörle sağlam iş birliği kurulması, nitelikli öğrencilerin mesleki ve teknik eğitime çekilmeye çalışılması, iş piyasasının gerektirdiği yeni alanlarda eğitimlerin sunulması gibi konularda en iyi düzeyde performans gösterilmesi hedeflenmektedir. Mesleki ve teknik eğitim veren okullarda kalite kültürünün geliştirilmesi ve kendilerini sürekli iyileştirmeleri, yeni yaklaşımın odak noktalarından biridir.

2023 Eğitim Vizyonu'ndan hareketle, mesleki ve teknik eğitim için geliştirilen yeni yol haritası çerçevesinde geliştirilen hedefler ve bu hedeflere ulaşılması için Mesleki ve Teknik okullarının kuruluş amacına uygun bir anlayışla yüksek bir performans ortaya koyması, çalışmalarına devam etmesi, zaman içerisinde okul-sektör-istihdam bileşkesini güçlendirecek iş birliklerini yapması ve istenilen hedeflere ulaşması beklenmektedir. Son olarak, Mesleki eğitim sisteminin yürütülmesinde yönetim, finansman, program geliştirme, uygulama ve değerlendirmeye kadar her safhada işveren ve işçi kuruluşları, akademik kurumlar, meslek kuruluşları, ğrenci, ğretmen ve velilerle birlikte bütüncül olarak çalışılması gerekmektedir. şunu unutmamak gereklidir; Mesleki ve teknik eğitim görmüş insan gücü, ekonomik ve teknolojik gelişmenin temel aracıdır.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, O. C., & Şaban, B. E. R. K. (2009). Mesleki Ve Teknik Ortaöğretimde Yeni Arayışlar: Yeterliye Dayalı Modüler Sistemin Değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 220-236.
- Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Mesleki Yeterlilik Kurumu
www.myk.gov.tr/index.php/tr/ulusal-yeterlilik-tanm-ve-cerii [10.11.2019]
- Akkutay, Ü. (2011). Türkiye’de Mesleki Ve Teknik Eğitimin Gelişimi. Cemil Öztürk & İlhami Fındıkçı (Ed.), Prof. Dr. Yahya Akyüz’e armağan: Türk eğitim tarihi araştırmaları, eğitim ve kültür yazıları içinde (s.147-156). Ankara: Pegem.
- Aktaş, İ. , Kafadar, S. & Tüzün, I. (2012). Meslek Eğitiminde Kalite İçin İşbirliği. Mesleki Ve Teknik Eğitimde Güncellenmiş Durum Analizi. ERG ve KOÇ. İstanbul: İmak.
- Akyüz, Y. (2013). Türk eğitim tarihi. Ankara: Pegem.
- Anapa, S. (2008). Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yönetim ve Çalışma Psikolojisi Bilim Dalı, İstanbul.
- Ardahan, F. (2010a). Sektör Odaklı Mesleki Eğitim, Sektörün İşletmecilik Eğitiminden Beklentileri Ve Antalya Örnek Uygulaması. Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(20), 55-76.
- Aktaşlı, İ. , Kafadar, S., & Tüzün, I. (2012). Meslek Eğitiminde Kalite İçin İşbirliği: Meslekî Ve Teknik Eğitimde Güncellenmiş Durum Analizi. İstanbul: Eğitim Reformu Girişimi.
- Aktaş, İ. , Kafadar, S. & Tüzün, I. (2012). Meslek Eğitiminde Kalite İçin İşbirliği. Mesleki Ve Teknik Eğitimde Güncellenmiş Durum Analizi. ERG ve KOÇ. İstanbul: İmak.
- Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı Erasmus+ Program Rehberi [29.10.2019].
- BALCI, A. (2007). Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri. PEGEM Yayınları Ankara.
- Binici, H., & Necdet, A. R. I. (2004). Mesleki Ve Teknik Eğitimde Arayışlar. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24(3).
- Bümen, N. T., Alev, A. T. E. Ş., Çakar, E., Gonca, U. R. A. L., & Veli, A. C. A. R. (2012). Türkiye Bağlamında Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi: Sorunlar Ve Öneriler. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(194), 31-50.
- Çelikel, H. & Üzünlü, M. (2013). Mesleki ve teknik eğitimde öğrenci uygulama becerilerinin artırılması: Leonardo da Vinci Projeleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013(38), 39-49.

- Çınar, E. (2007). XIX. Yüzyılda Osmanlı Devletinde mesleki eğitim. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya.
- Demir, E. & Şen, H. Ş. (2009). Cumhuriyet dönemi mesleki ve teknik eğitim reformları. Ege Eğitim Dergisi, 2(10), 39-59.
- Ekşioğlu, S. (2013). Mesleki ve teknik liselerde uygulanan modüler öğretim programının değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erişen, Y. (1998). Program geliştirme modelleri üzerine bir inceleme. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 13(13), 79-97.
- Günay, D. (2014). Türkiye’de meslek yüksekokulları, düzenleme çalışmaları ve öneriler. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin geliştirilmesi, meslek yüksekokullarında kalite: mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri konferansı, 06-07.
- Hayrettin Düzcükoğlu, İlhan Asiltürk ve Mustafa Yaşar, “Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi ve Modüler Eğitim Sisteminin Değerlendirilmesi”, AB Kopenhag Süreci s. 78. 233 TÜİK, Türkiye İstatistik Yıllığı 2005, (Ankara. 2005). s. 154. 135
- Küçük, M., & Şefi, E. T. B. (2010). Mesleki Teknik Eğitimde Teknik Eleman Yetiştirilmesi.
- Mesleki ve Teknik Eğitimde Endüstri 4.0 Dönüşümü 9 <https://mtegm.meb.gov.tr> [29.10.2019]
- Mevzuat Bilgi Sistemi e—mevzuat www.mevzuat.gov.tr/ [05.11.2019].
- Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/hakkimizda/mesleki-ve-teknik-egitimin-amaci> [03.10.2019].
- Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Türkiye Mesleki Ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi Ve Eylem Planı 2014-2018 https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_07/29122004_mte_stareji_belgesi_2014_2018_1.pdf [02.11.2019].
- Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Vizyonu <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/> [10.09.2019].
- Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED) MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili Ankara,2011 https://www.meb.gov.tr/earged/earged/21.%20yy_og_pro.pdf [03.11.2019].
- Milli Eğitim Bakanlığı Geçmişten Günümüze Fotoğraflarla Mesleki ve Teknik Eğitim Kitabı mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_05/30125511_30093130_mesleki_teknik_egitim_kitap.pdf [04.10.2019].
- Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Mesleki ve Teknik Eğitim Kitabı

- https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_05/30125511_30093130_mesleki_teknik_egitim_kitap.pdf [07.09.2019].
- Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Kalite Güvence Sistemi
ozdegerlendirme.meb.gov.tr/ [01.12.2019].
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Milli Eğitim Şuraları
<https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12> [27.10.2019].
- Milli Eğitim Dergisi- Sayı 155-156- Yaz-Güz 2002).
- Necdet Kenar, “Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistem”, MESS Mercek Dergisi, yıl:10, sayı: 40, Ekim, 2005, s.67-68.
- Özcan, K. (2010). Mesleki Ve Teknik Ortaöğretimde Finansman Harcamalar Ve Maliyet. İstanbul Ticaret Odası Yayınları. İstanbul: G.M.
- Özer M., (2018). 2023 Eğitim Vizyonu Ve Mesleki Ve Teknik Eğitimde Yeni Hedefler. Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi/Journal of HigherEducationandScience, 8(3), 425-435.
- Özsoy, C. (2007). Türkiye'de Mesleki Ve Teknik Eğitimin İktisadi Kalkınmadaki Yeri Ve Önemi.
- Şişman, M. (2011). Eğitim Bilimine Giriş.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Milli Eğitim İstatistikleri 2018-2019 tarihinde
sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=361 [29.10.2019].
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005) <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Sekizinci-Be%C5%9F-Y%C4%B1ll%C4%B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2001-2005.pdf> [03.11.2019].
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Dokuzuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2007-2013%E2%80%8B.pdf> [05.11.2019].
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2014-2018.pdf> [09.11.2019].
- Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü
https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/12134429_No1_Turkiye_de_Mesleki_ve_Teknik_Egitimin_Gorunumu.pdf [26.10.2019].
- Ulusal Ajans Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı Erasmus+ Projeleri ua.gov.tr/programlar/erasmus-program%C4%B1 [10.11.2019].

- Uçar, C., & Özerbaş, M. A. (2013). Mesleki Ve Teknik Eğitimin Dünyadaki Ve Türkiye’deki Konumu. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2(2), 242-253.
- Ünal, C. (2006). Bazı AB Ülkelerinde Halk Eğitim Ve Mesleki Eğitim Uygulamaları Ve Ülkemizin Halk Eğitim Ve Mesleki Eğitim Uygulamaları Açısından AB’ye Uyumlaştırılması.
- Ünlüeser, S. T. (2007). Mesleki Teknik Eğitimin Gelişimi Ve Teknik Öğretmen Yetiştirmede Karşılaşılan Zorluklar. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Yörük, S., Dikici, A., & Uysal, A. (2002). Bilgi Toplumu Ve Türkiye’de Mesleki Eğitim. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(2), 299-312.